

**YABANCI DİLDE DİLBİLGİSİ
ÖĞRENMEDE BİLGİSAYAR
DESTEKLİ ÖĞRENME
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİ
BAŞARISINA ETKİSİ**

Doktora Tezi

H.Ferhan ODABAŞI

Eskişehir, 1994

T.C
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YABANCI DİLDE DİLBİLGİSİ ÖĞRENMEDE
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN
ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ**

Doktora Tezi
Eğitim Bilimleri (Eğitim Teknolojisi)

H.Ferhan ODABAŞI

Danışman: Doç.Dr.Şefik YAŞAR

Eskişehir, 1994

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

ÖNSÖZ

Önemi her geçen gün artan yabancı dile ilişkin eğitim programlarının hazırlanıp geliştirilmesi için öncelikle öğretim yöntemlerinin zenginleştirilmesine ve bu yöntemlerin uygulamadaki etkililiğini sınavan araştırmalara gereksinim vardır. Gelişen teknolojik koşulların bir ürünü olan bilgisayarların yabancı dil eğitiminde kullanılması da çağdaş öğretim yöntemlerinden biridir. Günümüzde çeşitli disiplinlerin öğretiminde kullanılan bilgisayarların, yabancı dilde dilbilgisi öğreniminde kullanılmasını sınavan bu araştırmada yabancı dilin daha verimli bir şekilde öğrenilmesini sağlamak yolunda atılmış bir adımdır.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde bir çok değerli insanın yardım ve katkıları olmuştur. Tümüne teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Öncelikle, bu araştırmanın çekirdeğinin oluşmasında önemli katkıları olan merhum Prof.Dr.Alişan HIZAL'ı saygıyla anarım. Araştırmanın her aşamasında gösterdiği sabırlı ve titiz tutumu için Danışmanım Doç.Dr.Şefik YAŞAR'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Değerli önerileriyle araştırmanın gerçekleştirilmesine büyük katkıları olan Doç.Dr.Ersan SÖZER'e teşekkürü borç bilirim. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde sonsuz sabrı ile yardıma koşan Arş.Gör.İsmail GÜN'e, araştırmanın bilgisayar dizgisinin gerçekleştirilmesine yardımcı olan Yaşar YILDIZ'a, uygulama sırasındaki öneri ve yardımları için Özel Çağdaş Lisesi yönetici ve İngilizce öğretmenlerine, bilgisayar yazılımının kullanılması için

gerekli yardımı esirgemeyen Amerikan Dil Akademisi yöneticilerinden Charles Matterson'a teşekkürü borç bilirim.

Araştırmanın başladığı ilk günden bu yana bana her yönden destek olan, sıkıntı, umut ve heyecanlarımı paylaşan iş ve meslek arkadaşlarım İlknur MAVİŞ ve Ateş DALYAN'a destekleri için sonsuz teşekkürler .

Yavuz, Özüm ve Sanem, yalnız bu araştırma için değil, yaşamdaki her sınav için gerekli olan sevgi ve özveriyi gösterdiler, onlara minnettarım.

Eskişehir, 1994

Ferhan ODABAŞI

ÖZET

Bu araştırma yabancı dilde dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi sözkonusu olduğunda, bilgisayar destekli öğrenim yönteminin geleneksel öğrenim yöntemine göre öğrencinin dilbilgisi başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 1993-1994 öğretim yılı ikinci yarısında Eskişehir Özel Çağdaş Lisesi ortaokul birinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel olarak alanda gerçekleştirilen bu araştırmanın denekleri, Anadolu Lisesi giriş puanları, hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notları, doğum tarihleri ve cinsiyetleri gözönüne alınarak denkleştirilmiştir. Denkleştirme işlemleri sonrasında deney grubunda 19, kontrol grubunda 19 denek olmak üzere 38 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Uygulamada bilgisayar yazılımı, ders kitabı, öğretmen ve bilgisayar uzmanı olmak üzere dört kaynaktan yararlanılmıştır. Uygulamanın yapıldığı dilbilgisi yapısı olan edilgen çatının öğrenilmesi deney grubunda bilgisayar yazılımıyla, kontrol grubunda ise öğretmen yönetiminde geleneksel yöntemle gerçekleştirilmiştir.

Verilerin toplanmasında öğrenci kayıt dosyaları, bilgisayar ders yazılımı ve dilbilgisi konusuna ilişkin araştırmacının kendisinin hazırlayıp geçerliliğini ve güvenilirliğini saptadığı bir ölçme aracından yararlanılmıştır. Öğrenimi yapılan dil bilgisi konusuna yönelik davranışları yoklayan bu ölçme aracı deney ve kontrol gruplarına uygulamaya başlamadan önce öntest olarak, uygulamadan sonra ise

sontest olarak verilmiştir. Aynı ölçme aracı, sontest uygulamasından 15 gün sonra, öğrenmedeki kalıcılığı sınamak amacıyla gruplara bir kez daha verilmiştir.

Araştırmanın denencelerinde deney grubuyla kontrol grubunun başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu; bilgisayar destekli yabancı dil öğrenim yönteminin, geleneksel yönteme kıyasla daha kalıcı olduğu öne sürülmüştür.

Denencelerin sınanmasında “t” testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak 0.05 alınmıştır. Yapılan çözümlenmeler sonucunda şu sonuçlara varılmıştır.

1. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin başarıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2. Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemiyle geleneksel öğrenim yöntemi arasında kalıcılık açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

ABSTRACT

This study was carried out to show whether there is a difference between the Computer Assisted Language Learning (CALL) and the traditional method as far as grammar revision was considered.

The subjects involved in this study were Eskişehir Çağdaş Private High School sixth grade students during the educational year of 1993-1994. The subjects of this experimental study were matched according to; their Anadolu High School entrance exam scores, their final English grades in Prep class their date of birth and their sexes.

After the random assignment, there were 19 students in control and experimental groups each, thus adding to 38 subjects as the sample.

In order to collect the related data, school records, a CALL software, and a test related to the grammar point which was revised, were made use of. The test was given to both groups as a pre-test, and post-test, before and after the experiment respectively. The same test was administered to both groups as a permanence test, 15 days after the post-test administration. “t” test was used to analyze the data and the level of significance chosen was 0.05.

The results of the “t” test showed that the difference between the two methods were insignificant. Thus, the following conclusions were reached at;

1. The experimental group studying via CALL had made no significant progress compared to that of control group studying via traditional method.

2. With regard to permanency, neither CALL nor the traditional method proved to be significantly dominant to one other.

The results of the study implies that CALL can be used as an effective tool but not as ends, thus protecting the teacher's main role as well as highlighting the technology in a language class.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ.....	1
Yabancı Dil Öğretimi.....	2
Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminin Gelişimi.....	4
Yabancı Dil Öğretim Programları.....	6
Bilgisayar Destekli Eğitim.....	10
Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğrenme-Öğretme	
Uygulamaları.....	12
a) Ders Sunu Amaçlı Uygulamalar.....	12
b) Alıştırma Amaçlı Uygulamalar.....	13
c) Benzeşim Amaçlı Uygulamalar.....	13
Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tarihsel Gelişimi.....	14
Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenimi.....	17
Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğreniminin Yararları.....	18
Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğreniminin Sınırlılıkları.....	19
Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenimi ve Dilbilgisi.....	20
Konuyla İlgili Araştırmalar.....	22
Problem.....	28
Alt Problemler.....	28
Denenceler.....	29
Araştırmanın Önemi.....	29

Temel Sayıtlar.....	29
Sınırlılıklar.....	30
Tanımlar.....	30
BÖLÜM	
II. YÖNTEM.....	32
Araştırma Modeli.....	32
Evren ve Örneklem.....	33
Veri Toplama Araçları.....	37
Öğrenci Kayıt Dosyaları.....	37
Bilgisayar Ders Yazılımı	38
Konu Başarı Testi (Ölçme Aracı).....	40
Uygulamada Yararlanılan Kaynaklar.....	41
Bilgisayar Ders Yazılımı.....	41
Ders Kitabı.....	43
Öğretmen.....	43
Bilgisayar Uzmanı.....	43
Uygulama.....	43
Verilerin Çözümü.....	45
BÖLÜM	
III. BULGULAR VE YORUMLAR.....	47
BÖLÜM	
IV. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER.....	54
Özet.....	54
Yargı.....	56
Öneriler.....	57
KAYNAKÇA.....	58
EKLER.....	65

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE	Sayfa
1. ANADOLU LİSESİ GİRİŞ PUANLARINA GÖRE DENEKLERİN DURUMU.....	35
2. İNGİLİZCE DERSİ SINIF GEÇME NOTLARINA GÖRE DENEKLERİN DURUMU.....	36
3. DENEKLERİN DOĞUM TARİHLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	36
4. DENEKLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	37
5. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ ÖNTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	48
6. DENEY GRUBUNUN ÖNTEST VE SONTTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	48
7. KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST VE SONTTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	49
8. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SONTTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	50
9. DENEY VE KONTROL GRUPLARININ KALICILIK TESTİNDEN ALDIKLARI PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR.....	52

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL

Sayfa

1. Yabancı Dil Eğitim Programındaki İçerik, Hedef ve Yöntem
Öğelerinin Birbirleriyle Etkileşimleri..... 8

BÖLÜM I

GİRİŞ

Geleneksel öğretim-öğrenme ortamları, kalabalık sınıflar, zaman ve mekan sınırlılığı öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sonucu olarak, etkili öğrenmenin koşullarından olan bireyselleştirilmiş öğrenme (Sturtridge, 1990, s.9) gerçekleşmemektedir. Öğretimi bireyselleştirmek için çeşitli yöntemler öne sürülmüş, bunlardan bir kısmı kabul görürken, bir kısmı da reddedilmiştir. Öğretimi bireyselleştirme çabaları sonucunda ulaşılan sistemlerden birisi de, bireyselleştirilmiş bir öğretim sistemi olan programlı öğretim üzerine geliştirilen bilgisayar destekli eğitimidir. Bilgisayar, yapısında bulunan özelliklerinden dolayı, hem öğretmene ve öğrenciye yarar sağlamakta, hem de eğitimi kolaylaştırarak zevkli hale getirmektedir (Ahmad ve diğerleri, 1991, s.4). Öğrenciler, bilgisayar destekli eğitim ortamında geleneksel sınıf ortamındakinden çok daha fazla etken olmakta ve bireyselleştirilmiş öğretim olanaklarından faydalanmaktadırlar. Bilgisayarla öğretim-öğrenme etkinlikleri sayesinde öğrenciler öğrendikleri konuları pekiştirebilmekte ve bunu gerçekleştirirken de kendi hızlarında ilerleyebilmektedirler (Rushby, 1989, s.150; Varış,1978,s.225).

Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) uygulamaları, Türkiye’de de giderek yaygınlaşmaktadır. 31 Aralık 1987 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan hükümet programında eğitimde yeni teknolojilerin kullanılmasında bilgisayara da yer verilmiştir. Yine aynı yıl ortaya atılan “bir milyon bilgisayar” sloganı

(MEGSB,1987, s.26 ve s.31) bir yerde bu uygulamaların temelini oluşturmuş ve Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 13. maddesinde yeni teknolojiler adı altında sözü geçen bilgisayarların kavram ve kapsamı belirlenmiştir.

Öte yandan Türkiye'de eğitimin darboğazlarından biri de yabancı dil eğitiminde odaklanmaktadır. Her eğitim-öğretim yılı başında yabancı dil eğitimi konusunda yeni uygulamalar başlatılmakta, eğitimin etkili olmasına çalışılmaktadır. Yabancı dil eğitiminde ciddi uygulama potansiyeline sahip olduğu savunulan BDE'nin geleneksel öğrenme ortamına kıyasla öğrenmeyi ne denli etkilediği de araştırılan bir konudur.

Değişik disiplin alanlarında kullanımı artan bilgisayarla öğrenme etkinlikleri, yabancı dil öğretiminde de yaygınlaşmıştır. Yabancı dil eğitiminde kullanılan dil laboratuvarları, televizyon, video gibi teknolojik ortamlara bilgisayar da katılmış ve öğretme-öğrenme sürecinde çok etkili olarak kullanılmaya başlanmıştır (Türker, 1989, s.161).

Bu araştırma da, bilgisayarın yabancı dil öğretiminde daha önceden öğretimi yapılmış olan dilbilgisi konularının, pekiştirme çalışmalarında kullanılıp kullanılmayacağını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın problemine ve alt problemlerine destek olabilmesi açısından, önce yabancı dil öğretimi ve bilgisayar destekli eğitim konuları ele alınmış, daha sonra da söz konusu iki alanın bir bileşeni olan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi konusu üzerinde durulmuştur.

Yabancı Dil Öğretimi

Uluslararası ilişkilerin başladığı dönemlerden bu yana gündeme gelen yabancı dil öğretimi, günümüzde güncelliğini artırarak korumaktadır. Çağımız bir yönüyle iletişim çağı, bir yönüyle uzay çağı olma özelliğini göstermektedir.

Teknoloji sayesinde kısalan mesafeler, artan iletişim ortamları yabancı dil öğretimine olan ilginin de yoğunlaşmasına neden olmuştur. Artık bireylere yalnızca anadilleri yetmemekte, ayrıca bir yabancı dil öğrenme zorunluluğu giderek belirginleşmektedir. Kuşkusuz, bir yabancı dil bilmenin bireye sağlayacağı yararlar göz önüne alındığında, yabancı dil, öğrenimine artan ilginin değişik boyutları da ortaya çıkmaktadır. Chastain yabancı bir dil bilmenin bireyin; dünyayı kavramasına, özgürleşme yolunda karşısına çıkan kültürel ve dilsel engelleri aşmasına, yaşamı anlamasına, hoşgörü edinmesine, yeni öğrenme becerileri kazanmasına, ve meslek sahibi olabilmesine olanak vereceğini savunmaktadır (1976, ss.5-11).

Bu yararları ek olarak bireyin yabancı dili öğrenmesinin nedeni, sözkonusu yabancı dilin konuşulduğu ülkeye olan sempatisinden ya da o ülkede yaşaması gerektiğinden kaynaklanabilir. (Harmer, 1983,ss. 1-2).

Sayın ise, Avrupa topluluğu'nu örnek vererek Türkiye'de orta ve yükseköğretimde ikinci bir yabancı dil öğretiminin de kapsama alınmasının zorunluluğunu savunduğu yazısında, yabancı dil öğretiminin gerekliliğini şöyle belirtmektedir (1993,s.10).:

Toplumsal ve yaşamsal gerçeklik benim anadilimin bana sağladığı olanaklarla ve algılama biçimleriyle sınırlı değil. Gerçi kişinin yetişiminde, eğitiminde ve kişiliğinin kimliğinin oluşumunda anadilinin önemi hiç tartışılmaz. Ama, özellikle içinde yaşadığımız yüzyılda, yalnız ulusallığın değil, anadilin sınırlarının da içinde kapalı kalmamanın, bu sınırları aşmanın, dünyaya açılmanın gerekliliği de aynı şekilde tartışılmaz.

Yabancı dil öğretiminde evrensel olarak gözlenen bu durumlar ülkemizde de değişik yansılarda gözlenmektedir. Yabancı dilin öneminin giderek artması, Türkiye'de "yabancı dil bilen insan yetiştirme" hedefini hükümet programına kadar sokmuştur (Resmi Gazete, 31 Aralık 1987).

İş ilanlarında bile ikinci bir dil bilmenin tercih nedeni olduğu günümüzde, bireylerin yabancı dil öğrenmek için girdiği arayışlar sonucunda, ülkemizde özel dersane ve yabancı dil kursları giderek kurumlaşmıştır. Türkiye’de halen 285 yabancı dil kursunun bulunması ve bu kurslara yaklaşık 70.000 öğrencinin devam etmesi de (Cumhuriyet Dergi, 8 Kasım 1992,) yabancı dile verilen önemin bir göstergesidir.

Yabancı dilin gerekliliği gerek birey düzeyinde, gerekse devlet düzeyinde kavranmışken, verilen yabancı dil öğretimi yeterli ve işlevsel midir? Eğer değilse, yeterli ve işlevsel olabilmesi için Türkiye’de neler yapılabilir? Bu soruları yanıtlamak için yabancı dil öğretiminin gelişimini incelemek yerinde olacaktır.

Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminin Gelişimi

Türkiye’de yabancı dil öğretim etkinliklerinin başlaması Osmanlı İmparatorluğu döneminde Enderun okullarında Arapça ve Fransızca öğretilmesine kadar uzanır. Yabancı dil öğretiminin gerçek anlamda okul programlarına girmesi ise Tanzimat döneminde olmuştur. Bu dönemde açılan Mühendishane-i Bahrii Hümayun (1773), Mühendishane-i Berr-i Hümayun (1796) ve Tıphane-i Amire ve Cerrahhane-i Ma’mure’de (1827), Fransızca öğretime başlanmıştır. Tanzimat döneminin yabancı dil öğretimi açısından en göze çarpan özelliği ise, yabancı dille (Fransızca) öğretim yapan ilk ortaöğretim kurumu olan Galatasaray Lisesi’nin açılmasıdır.

Tanzimat döneminde ön planda olan Fransızca öğretimini, Meşrutiyet döneminde Almanca, İkinci Dünya Savaşı sonrası da İngilizce öğretimi izlemiştir.

Cumhuriyet döneminde yabancı dil öğretimi ortaöğretim kurumlarında önce takviyeli dil öğretimi olarak başlamış, sonraları ise yabancı dilde eğitim ve öğretim yaygınlaşmıştır. Bu uygulamanın öncüsü, Atatürk’ün eğitimde özel

girişim katkısını önermesiyle 31 Ocak 1928 tarihinde kurulan Türk Eğitim Derneği olmuştur. 1931-1932 öğretim yılında TED tarafından ilk kısmıyla öğretime başlayan Ankara Koleji 1951-1952 dönemine kadar takviyeli İngilizce öğretim yapmış, bu öğretim yılından sonra İngilizce eğitim ve öğretim başlamıştır (Demirel, 1990, s.12).

Ülkemizde yabancı dil öğretimi, gelişiminden de anlaşılacağı gibi ülkenin siyasi ve sosyal yapısıyla bir koşutluk göstermektedir. Tanzimat döneminde güncel yabancı dil olan Fransızca günümüzde değer kaybederken, bir uluslararası dil olma çabasında olan İngilizce ön plana çıkmıştır.

Türkiye’de yabancı dil öğretimi giderek yaygınlaşmaktadır. 1993 yılı itibarıyla ülkemizde 230 Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Bunlardan 214’ünün eğitim yaptığı yabancı dil İngilizce, 13’ünün eğitim yaptığı yabancı dil Almanca, 3’ünün eğitim yaptığı yabancı dil ise Fransızca’dır. (MEB,1993).

1990-1991 öğretim yılı itibarıyla ülkemizde ortaöğretim düzeyinde yabancı dille öğretim yapan özel Türk okullarının sayısı ise 250’dir (MEB,1991,s.77).

Ülkemizde geçmişi imparatorluk dönemlerine kadar uzanan ve günümüzde halen önemini koruyan yabancı dil öğretiminin kuşkusuz sorunları vardır. Bu sorunlar incelendiğinde karşımıza çıkan tablo şöyledir.

Ülkemizde halen her eğitim düzeyinde yabancı dil öğretimi bir sorun olma özelliğini taşımaktadır. Ortaöğretimde, gerek genel liselerdeki, gerekse yabancı dille öğretim yapan liselerdeki yabancı dil öğretim sistemi sürekli değişmektedir. Sonuçta, ailelerin çocuklarının sınavını kazanıp girebilmeleri için her türlü özveriye katlandıkları yabancı dille öğretim yapan okullardan mezun

öğrencilerden yüzde 40'nın, 1989 'da Boğaziçi Üniversitesi yeterlilik sınavını aşamaması (Demircan, 1990, s.9) gibi üzücü bir durum ortaya çıkmaktadır.

Yükseköğretim süreci içerisinde verilen yabancı dil öğretimi de başka sorunlar taşımaktadır. Öğrencilerin gelecekteki uğraşları ile ilgili dersler yabancı dile ayırabileceği zamanı kısıtlamakta (Büker, 1979. s.74.) ve öğrenciler yabancı dil öğretimini bir yük olarak görmektedir.

Üniversitelerdeki yabancı dil eğitime yönelik yapılan çalışmalarda da, yabancı dil öğretiminin istendik yönde olmadığı görülmektedir (Özer, 1984; Sözer, 1983).

Türk Eğitim Sistemi içerisinde yaklaşık iki yüzyıllık bir uygulaması olan yabancı dil öğretiminde sorunlar nereden kaynaklanmaktadır? Gelişmekte olan bir ülkeye göre Türkiye, yabancı dil öğretiminin nicel boyutunu yakalamıştır. Ancak, nitelik yönünden neden istenilen noktaya gelinmediğini anlamak için, yabancı dil öğretim programlarının gözden geçirilmesi, bir yabancı dil öğretim programında nelerin yer alması gerektiği gözden geçirilmelidir.

Yabancı Dil Öğretim Programları

Eğitim genelde “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1979, s.12).

Bu tanımdaki “istendik ve “kasıtlı” sıfatları ise eğitim programının tanımında açıklanır. Çünkü eğitim programı; “öğrencilerden beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamıdır” (Doğan, 1974, s.361). Günümüzde kabul gören şekliyle bir eğitim programı; 1) Hedef, 2) İçerik, 3) Öğretim Süreçleri, 4) Değerlendirme olmak üzere dört öğeden oluşmaktadır:

Bu ögeler içinde hedef öğrencide bulunması istenilen özellikleri ve bu özellikler doğrultusunda öğrencilere hangi davranışların kazandırılması gerektiğini belirler (Ertürk, 1979, s.13).

İçerik ögesi ise neyin öğretileceği sorusuna yanıt arar (Yaşar, 1990, s.6). Başka bir deyişle öğrencilere kazandırılacak davranışların hangi bilgi içeriğiyle aktarılacağı bu boyutla belirlenir.

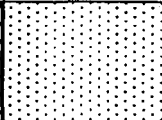
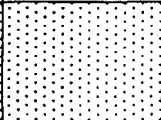
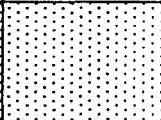
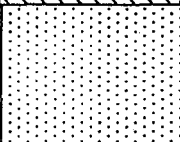
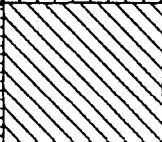
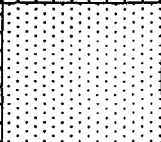
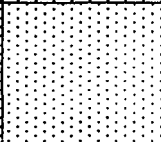

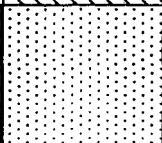
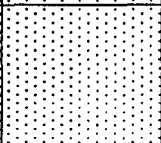
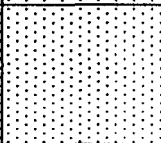
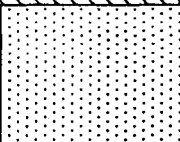
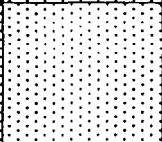
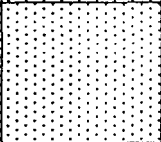
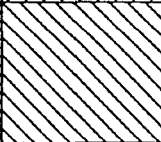
Öğretim süreçleri ise nasıl sorusuna cevap getirmekte ve bir eğitim sürecinde öğretme-öğrenme işlerinin nasıl olacağını göstermektedir. Bu süreç içinde hangi öğretme yöntem ve tekniklerine, hangi araç ve gerece yer verileceği ortaya konur. İpucu, dönüt, düzeltme ve pekiştiricilerden nasıl yararlanılacağına da bu boyutta ortaya konulması gerekir (Demirel, 1983, s.163.).

Değerlendirme ise hedeflerin ne ölçüde gerçekleştiği, yani istendik davranışları geliştirip geliştirmediği (Nunan, 1988, s.11) sorusuna yanıt arar. Başka bir deyişle, gerçekleştirilen eğitimin kalitesini ortaya koyar.

Program geliştirmenin temel ögeleri olan bu boyutlar arasındaki ilişkiler, statik değil, dinamiktir. Başka bir deyişle, sistemin herhangi bir ögesinde ortaya çıkan bir değişiklik, sistemin tümünü etkilemektedir. Sistemin bu özelliği ,örneğin öğretme sürecinde olan değişikliklerin hem içeriği, hem ölçme değerlendirme sistemini hem de hedefleri etkiler nitelikte olmasını da beraberinde getirmektedir (Demirel, 1983, s.164).

Eğitim programlarının özel bir alana uygulanmasıyla gerçekleşen yabancı dil öğretim programlarında da bu dört öge yer almaktadır. Kuşkusuz her disiplinde eğitim programlarının kendine göre bir uygulaması vardır. Yabancı dil öğretimi açısından eğitim programının ögeleri arasındaki etkileşim (Şekil 1)'de

gösterilmiştir (Stern, 1989,s.213).

İçerik	Hedefler				Yöntemler
	Yeterlilik	Bilgi	Duyuş	Transfer	
Yabancı Dil Öğretim Programı (L2)					Çözümsel : Çalışma ve oluşturma
Kültür Öğretim programı (C2)					Çözümsel: Çalışma (C2 hakkında bilgilenme)
İletişimsel etkinlik öğretim programı (L2,C2)					İletişimsel etkinlikler (uygulamalı)
Genel dil eğitim programı					Karşılaştırmalı (Diller arası/Kültürler arası)

 çok önem gerektirir

 az önem gerektirir

L2= Öğrenilen Yabancı Dil

C2= Öğrenilen Yabancı Dilin Kültürü

Şekil 1. Yabancı Dil Eğitim Programındaki İçerik, Hedef, ve Yöntem Öğelerinin Birbirleriyle Etkileşimleri.

Stern, H. H. "Seeing the wood and the trees: some thoughts on language teaching analysis". Johnson, Robert Keith. (Ed.) The Second Language Curriculum. Cambridge: CUP, 1989, sayfa 213 den alınmıştır.

Şekil 1'den de anlaşılacağı gibi yabancı dil eğitim programının içerik, hedef ve yöntem öğeleri tek bir boyutta ele alınmamaktadır. Bir yabancı dil eğitim programı, sözkonusu dilin öğretiminin yanısıra, o dilin kültürünü kavrayabilmeyi, o dilde iletişim kurabilmeyi ve bu etkinlikleri diğer dillerle karşılaştırmayı gerektirir. Bu işlemi yerine getirirken hedeflerin hepsi eşit önem taşımayabilir. Örneğin; öğrenilen dil bir başka dil ile karşılaştırıldığında gerek dil, gerekse kültür açısından yeterli düzeyde transfer yapabilme hedefine

erişilmelidir. Bu hedeflere ulaşmada izlenecek yöntemler de farklılık gösterir. Aynı şekilde değerlendirme ögesi de tek boyutlu değildir. Değerlendirme yapılacak alanlar şöyle sıralanabilir; eğitimi alan hedef grup, eğitimin amacı, uygulanan eğitimin konusu, yöntem, eğitim ortamları, maddi kaynaklar, zaman faktörü, bulgular, sonuçlar ve takip etme (Hargreaves, 1989, ss.36-45).

Bütün bu ögeler gözönüne alındığında, bir yabancı dil öğretim programının oluşturulmasının çok çaba isteyen bir uğraş olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak dünyadaki sürekli değişen ve gelişen koşullar, eğitimde program geliştirme çalışmalarını, öğretimde kaliteli sonuçların elde edilebilmesi bakımından gerekli kılmaktadır (Yaşar, 1990, s.6.).

Ülkemizde de yabancı dil öğretiminde program geliştirme çalışmaları süre gelmektedir. Bu çalışmalardan ilki sayılabilecek olan “Yabancı Dil Öğretimini Geliştirme Merkezi”, 11 Şubat 1972 gün ve 639 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı’nın onayı ile Talim ve Terbiye Dairesi’ne bağlı olarak kurulmuştur (Yalçınkaya, 1979, s. 71). Ancak merkezde yapılan çalışmalar incelendiğinde, daha çok hedef ve içerik boyutlarında çalışmalar yapıldığı, öğretim süreçleri, ve değerlendirme çalışmalarına fazla yer verilmediği gözlenmektedir.

18-22 Temmuz 1988 tarihleri arasında yapılan XII.Milli Eğitim Şurâsı’nda ise bir yabancı dil eğitimi ve öğretimi alt komisyonu oluşturulmuştur. Söz konusu komisyon yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve önerileri tartışmış ve Bakanlıkça yabancı dil öğretiminde ortaöğretimde 1988-1989 öğretim yılından itibaren başlatılması öngörülen “Basamaklı Kur Sistemi”nin uygunluğuna karar verilmiştir. Ancak bu sisteme ilişkin önerilerin hemen hiçbiri uygulamaya konulmadan “Basamaklı Kur Sistemi” başlatılmıştır (MEB, 1989). XII.Şurâda ayrıca bir Eğitimde Yeni Teknolojiler Komisyonu kurulmuş ve yeni teknolojilerin eğitimde potansiyel olarak kullanılması kararına varılmıştır (MEB, 1989). Bu yeni teknolojilerden birisi de bilgisayardır ve eğitimde bilgisayar

destekli eğitime hız ve destek verilmesi de yine aynı şurâda alınan kararlar arasındadır. Türkiye’de de dünyada olduğu gibi gelişmiş teknolojilerin başında yer alan bilgisayarların eğitim süreçlerindeki bir uygulaması olan bilgisayar destekli eğitim nedir? Dünyada ve Türkiye’de bilgisayar destekli eğitimin gelişimi nasıl olmuştur ?

Bilgisayar Destekli Eğitim

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının çözümünde teknolojik olanaklardan yararlanmak, kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu gereklilik sonucunda eğitim ve öğretimde, radyo, televizyon, video, projeksiyon makinaları gibi görsel ve işitsel araçların kullanımı başlamış, ancak bu araçlar ile de eğitimde verimin artmadığı gözlenince, eğitimciler bilimsel bir yaklaşıma gerek duymuşlardır. Bu gereksinim, “eğitim teknolojisi” bilimini doğurmuştur (Hızal, 1989, ss.18-20).

Alkan, eğitim teknolojisi konusunda şu görüşlere yer vermektedir (1984,s.17):

Bugünkü anlamıyla eğitim teknolojisi davranış bilimlerinin fizik ve biyoloji bilimlerinden yararlanarak geliştirdiği ve insanın eğitiminde işe koştuğu bir disiplindir. Eğitim teknolojisi kendi başına bir bilim dalı olmamakla beraber, öğrenme-öğretme süreçlerine bilimler arası bir yaklaşımdır.

Çilenti ise eğitim teknolojisini, öğrencileri eğitim programlarında belirlenmiş olan özel amaçlara ulaştırma süreciyle uğraşan bir bilim dalı olarak tanımlamaktadır (Çilenti, 1988,s.30).

Öte yandan Gentry ise, “eğitim teknolojisinin, davranış ve fizik bilimlerinin kapsamlarından ve eğitim sorunlarına çözüm getirebilecek diğer bilgilerden edinilen yöntem ve tekniklerin sistemli bir uygulaması” olduğundan söz etmektedir. (1991,s.7).

Eğitim teknolojisinin bir yabancı dil eğitim programındaki yeri kuşkusuz öğretim süreçlerindedir. Birer eğitim teknolojisi uygulaması olan, programlı öğretim, modüler öğretim ve bu araştırmaya temel alınan “Bilgisayar Destekli Eğitim” de eğitim programlarında öğretim süreçlerinin etkililiğini arttırmak için geliştirilmiş yöntemlerdir.

Eğitim isteğinin artması, öğrenci sayısının ve bilgi miktarının çoğalması, içeriğin karmaşıklaşması ve bireysel eğitimin önem kazanması gibi nedenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılmaya başlaması (Alkan, 1984,s.148), bilgisayar destekli eğitim uygulamalarını başlatmıştır.

Bilgisayar destekli eğitimin ne olduğu konusunda bugüne kadar değişik tanımlar yapılmıştır:

Dayton ve Kemp’e göre bilgisayar destekli eğitim bilgisayar teknolojisinin öğretim sürecindeki uygulamalarının herbiridir. Bu uygulamalar bilgi sunmak, özel öğretmenlik yapmak, bir becerinin gelişmesine katkıda bulunmak, benzeşim gerçekleştirmek ve sorun çözücü veri sağlamak olabilir (1985, s.40).

Heinich, Molenda ve Russel ise bilgisayar destekli öğretimin tanımını, “öğrencilerin bilgisayar sistemine programlanmış olan dersleri etkileşimde bulunarak, doğrudan alabilmeleri” biçiminde ortaya koymaktadır (1986,s.334).

Hızal da; “bilgisayarların ders içeriklerini doğrudan sunma, başka yöntemlerle öğrenilenleri tekrar etme, problem çözmeye, aliştırmalar yapma,vb. etkinliklerde öğrenme-öğretme aracı olarak kullanılmasıyla ilgili uygulamalar”ı “bilgisayar destekli eğitim” olarak belirlemektedir (1986, s.16).

Bilgisayarın eğitimdeki uygulamalarının çok farklı yelpazelerde olması,

dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bir kavram karmaşası yaratmıştır. Örneğin; bilgisayarla öğretim, bilgisayarlı eğitim, bilgisayar destekli öğretim, bilgisayar destekli eğitim, bilgisayara dayalı eğitim gibi adlandırmalar günümüzde de karışık olarak kullanılmaktadır. MEGSB tarafından düzenlenen Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitim Konferansı’nda dönemin MEGS Bakanının bilgisayar destekli öğretim tanımını kullanması (MEGSB, 1987, s.281) bu karışıklığa verilecek ilginç örneklerdendir.

Bu çalışmada bilgisayarın eğitimdeki uygulaması bilgisayar destekli eğitim, yabancı dil öğretimindeki uygulaması ise, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi terimleriyle karşılanmıştır. Ancak, bu kavram karışıklığının nedeni olan bilgisayarla öğrenme-öğretme uygulamalarını gözden geçirmek yararlı olacaktır.

Bilgisayar Destekli Öğretimde Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

Eğitimde bilgisayarların kullanılmasında yaşanan kavram karmaşasında önemli rolü olan bilgisayarla öğrenme-öğretme uygulamalarının başlıca türleri üç ana başlık halinde toplanabilir:

- a) Ders Sunu Amaçlı Uygulamalar
- b) Alıştırma Amaçlı Uygulamalar
- c) Benzeşim Amaçlı Uygulamalar

Bu uygulamalara ilişkin farklılıklarının anlaşılabilmesi için, her bir uygulamanın kısaca açıklanması yerinde olacaktır.

a) Ders Sunu Amaçlı Uygulamalar: Bilgisayarda sunu uygulamaların bir anlamda özenle oluşturulmuş ders kitaplarına benzerler. Amaçları yeni bir bilgiyi öğrencilere sunmaktır. İyi hazırlanmış bir ders sunu uygulamasında yeni kavramlar, anlamlı parçalara ayrılır ve öğrencilerin kavramları anlayıp anlamadığı sık sık kontrol edilir (Hope ve diğerleri, 1984, s.17).

Bu tür uygulamalarda öğrencilere dönüt verilmesi ve değişik çözüm yolları önerilmesi çok önemlidir, aksi takdirde bu uygulamaların programlı öğretimden tek farkı, öğretim materyalinin ekrandan yansıtılması olacaktır (Rushby, 1989,s.150).

Bilgisayarda ders sunu uygulamaları eğitimde yeni bir kavramın öğretilmesinde ya da başka bir eğitim ortamında öğretilmesi sorun çıkaracak konuların öğretilmesinde kullanılmaktadır.

b) Alıştırma Amaçlı Uygulamalar : Bilgisayar destekli eğitimde en yaygın kullanımı olan uygulamalar alıştırma amaçlı olanlardır. Bu uygulamada, bilgisayara belirli bir konuda alışırmalar programlanmıştır. Öğrenciye bir alıştırma verilir, yanıtlanması istenir, yanıt değerlendirilir ve bir diğer araştırmaya geçmeden dönüt sağlanır (Kemp ve Dayton, 1985, s.246).

Bu uygulamada bilgisayar öğretmene yardımcı bir ortam olarak hizmet verir. Derste işlenen konuların tekrarında ilgili alıştırmalarda destek olarak kullanılır (Smith, 1989, s.144).

Alıştırma amaçlı uygulamaların en önemli sınırlılığı yeni kavramların öğretilmesinde yetersiz kalmalarıdır (Castle, 1988,s.522).

c) Benzeşim Amaçlı Uygulamalar: Bilgisayar Destekli Eğitimdeki en yaygın uygulamalardan birisi benzeşim amaçlı uygulamalardır. Bu tür kullanımda bilgisayar, öğrenilmesi söz konusu olan durumları somutlaştırma, ilişkilere hareket unsuru katma rolü oynayıp, sonuçları açık biçimde ilgililerin yararına sunar (Hızal, 1989,s.52). Benzeşim amaçlı uygulamalar, gerçek yaşam olgularını bilgisayarla sunarak bu olguların gerçek yaşamda oluşabilecek kaza ve tehlike olasılıklarını ortadan kaldırır, maliyeti de düşürür. Benzeşimler bir becerinin, örneğin; araba kullanımının alıştırmasını yapmada, ya da ekonomi, çevre, anatomi, şehir

planlaması gibi bazı sistemleri anlama ve değerlendirmede kullanılabilir (Hope ve diğerler, 1984,s.17).

Eğitimde Bilgisayar Kullanımının Tarihsel Gelişimi

Eğitimde bilgisayar kullanımının, yani bilgisayar destekli eğitimin tarihçesini bu çalışmaya ışık tutması açısından Dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimiyle incelemek yerinde olacaktır.

1950'li yılların sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde, Stanford ve Illinois gibi gelişmiş üniversitelerde, bilgisayarlar yönetsel amaçlarla kullanılmaktaydı. 1960'lı ve 1970'li yıllarda maliyeti daha düşük bilgisayarların devreye girmesiyle, eğitim uygulamaları ile ilgili projeler de geliştirilmeye başlanmıştır. Bu projelerden en önemlileri IBM 1500, PLATO ve TICCIT sistemleridir (MEGSB METARGEM, 1991,s.1).

Florida Eyalet Üniversitesi'nce gerçekleştirilen IBM 1500 projesi ile önceleri üniversite düzeyinde bilgisayar destekli fizik ve istatistik öğretilimi, daha sonraları 1960'ların ortasında ise okuma ve matematik becerilerinin yükseltilmesine ilişkin öğretim yapılmıştır.

Bilgisayarın eğitimde kullanılmasına ilişkin ilk geniş kapsamlı proje sayılabilen PLATO ise Illinois Üniversitesince, Control Data Corporation işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Projenin amacı, üniversitelerde değişik disiplin alanında öğrencilerin bilgisayar destekli öğretim gereksinimini karşılamaktır (Mc Greal, 1988.s.15). Plato sistemi yıllardır başarı ile uygulanmakta ve günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. TICCIT sistemi ise, 1977'de Texas ve Brigham Üniversitelerince ortaklaşa geliştirilen ve özellikle matematik ve İngilizce derslerine yer veren bir projedir (MEGSB METARGEM, 1991,s.2).

Amerika'daki bu projelerin etkisiyle, 1970'li yıllarda İngiltere, Fransa ve

Federal Almanya’da bilgisayar destekli öğretim konusunda aşamalar kaydedilmiştir. İngiltere’de 1908 yılında yürürlüğe konulan “Mikro-elektronik Eğitim Programı; Fransa’da 1983’te “100.000 Bilgisayar” hedefinin belirlenmesi ve bu hedefe kısa sürede varılması üzerine 1985’te “Herkes İçin İformatik” programının başlatılması; Federal Almanya’da 1975’te orta öğretimin üst kademelerine bilgisayar eğitimi verilmesi ve daha sonra alt kademelerine de yaygınlaştırılması bu gelişmelere örnek olarak verilebilir (MEGSB METARGEM, 1991, ss.5-6) .

Günümüzde bilgisayarlar ve bunlara dayanan teknolojiden eğitimde yararlanılması Türk Eğitim sisteminde de üzerinde çok durulan bir konu haline gelmiştir. Türkiye’de 1984 yılından beri bilgisayar destekli eğitimin eğitim ve öğretim kurumlarında uygulanması gündemdedir.

Ancak bilgisayar destekli eğitim uygulaması, daha önceleri eğitim teknolojisinin önemini vurgulayan ve eğitimin her kademesinde eğitim teknolojisinin işe koşulmasını öngören Dördüncü ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (DPT, 1979,s.459; DPT,1985, s.140) ve Milli Eğitim Temel Kanununun her derecede ve türdeki eğitim programlarının yöntem araç ve gereçlerin bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, ihtiyaçlara göre geliştirileceği belirtilen 13. maddesinde temelini bulmuştur (METK, 1973).

1984 yılında Türkiye’de ortaöğretim kurumlarına 1100 mikrobilgisayar alınmış ve bilgisayar eğitimine başlanmıştır. Daha sonraları ise bilgisayar eğitimi yerine bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim uygulamalarının başlatılması uygun görülmüştür (MEGSB METARGEM, 1991, s.14). 12-13 Ekim 1987 tarihlerinde İstanbul’da “Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitim Konferansı” düzenlenmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli eğitim çalışmaları ilk olarak bu konferansta ciddi olarak ele alınmıştır. Sözkonusu konferansta bilgisayar destekli eğitim konusunda devlet eğitim sektörü temsilcileri, özel sektör temsilcileri ve yabancı uzmanlar görüş alışverişinde bulunmuşlardır (MEGSB, 1987). Aynı toplantıda, dönemin Başbakanı tarafından belirtilen “Bilgisayar Destekli Eğitimde Bir Milyon Bilgisayar” hedefi (MEGSB, 1987,s.26) Türkiye’de bilgisayar destekli eğitime verilen önemin bir göstergesi olmuştur.

Bilgisayar destekli eğitim konusunda 5-6 Ağustos 1989 tarihlerinde İstanbul’da toplanan “BDE Birinci Danışma Kurulu’nda uygulama modeli, yazılım, öğretmen yetiştirme, donanım ve BDE deneme planlanması konuları tartışılmıştır. 26-27 Haziran 1990 tarihlerinde İstanbul’da toplanan”BDE Projesi Değerlendirme ve Danışma Kurulu II. Toplantısı’nda ise Bakanlığın hedefleri doğrultusunda BDE’e yapılan ve yapılacak yatırımlar görüşülmüştür (MEGSB METARGEM, 1991).

Bilgisayarın eğitimde kullanılma çalışmalarının başlatıldığı 1984-1990 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumlarında yaklaşık 5000 adetlik bir bilgisayar potansiyeli oluşturulmuştur. Mart 1990 ’da Milli Eğitim Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında imzalanan Milli Eğitim Projesi ile ortaöğretimdeki bilgisayar adedinde artış olduğu kuşkusuzdur. Çünkü hedeflerinden biri yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinin eğitim sistemine uygulanması olan bu proje çerçevesinde 53 lisede bilgisayar okur-yazarlığı ve bilgisayar destekli eğitim hedeflenmiştir (MEGSB METARGEM, 1991, s. 24). Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumlarında bilgisayarların eğitimde kullanılmasına verilen önem, özel öğretim kurumlarına da yansımıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim kurumları Genel Müdürlüğü’nün 14 Ağustos 1991 tarih ve 60606 sayılı yazısı ile özel okul ve dershanelerde bilgisayarın eğitim-öğretim ve yönetim faaliyetlerinde kullanılması gerekli görülmüştür (MEB, 1991).

Öte yandan Mili Eğitim Bakanlığı, bilgisayar destekli eğitimin önemli bir bütünleyicisi olan yazılım konusunda da önemli aşamalar kaydetmiştir. 1989-1990 öğretim yılında 37 ders için 2000 saatlik yazılım gerçekleştirilmiştir. 1990-1991 dönemi için gerçekleştirilmesi öngörülen yazılım ise 5000 saattir (MEGSB METARGEM, 1991, ss.310-316).

Milli Eğitim Bakanlığı'nca bilgisayar destekli eğitim projesi çerçevesinde hazırlanan yazılımlar incelendiğinde yazılımı yapılan ve yapılacak dersler arasında yabancı dil derslerinin azınlıkta olduğu dikkati çekmektedir. Oysa bilgisayarların dil öğretimindeki uygulaması olan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi bugün gelişmiş ülkelerde potansiyel olarak kullanılan bir öğretme-öğrenme yöntemidir. Bu yöntemin ülkemizde de yaygınlaşması, yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunların çözümünde de kullanılabilir.

Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenimi

Yabancı dil öğretiminin gelişiminde yabancı dil öğretim yöntemlerinin de etkisiyle, eğitim teknolojisinin değişik uygulamaları yer almıştır. Örneğin; düzvarım yönteminde sözcüklerin öğretiminde görsel araçlara fazlasıyla yer verilmiştir. Daha sonraları ortaya çıkan kulak-dil alışkanlığı yönteminde ise teyp ve dil laboratuvarlarının kullanımı önem kazanmıştır. Yabancı dil öğretiminde son yıllarda geçerliliğini koruyan iletişimci yaklaşımda, ise öğrencilerin amaçlanan yabancı dili grup çalışması, benzetimler ve eğitici oyunlarla öğrenmesi planlanmıştır. Bu gelişim açısından bakıldığında, bilgisayarların yabancı dil öğretiminde kullanılmaya başlamasının kaçınılmazlığı ortaya çıkacaktır. Çünkü bilgisayarlar, göze ve kulağa hitap edebilen, grup çalışmasına ve bireysel öğrenime olanak sağlayan araçlardır.

Bilgisayarların yabancı dil öğretiminde kullanılmaya başlamasında Amerika'da 1960'larda Rus dili öğretimi için Stanford'ta başlatılan proje ilk adımlardan biridir (Dhaif, 1989,s.17). Aynı dönemlerde İllinois Üniversitesi'nde

geliştirilen PLATO projesinde de Rus dili öğretimi ile başlatılan etkinlikler, 1970’li yıllarda Çince, İngilizce, Fransızca, Almanca, Hintçe vb. dillere de dağılmıştır (Ahmad ve diğerleri, 1985,s.31). 1970 yılında bilgisayarların dil öğretiminde kullanılmasına yönelik bir çalışma da New Hampshire’da Dartmouth Kolejinde başlatılmıştır. Bu çalışmada öncelikle Danimarka dili, Fransızca, Almanca, Latince ve İspanyolca kapsama alınmıştır. (Dhaif, 1989, s.17).

1970’li yıllarda bilgisayarların daha kullanışlı hale gelmesi, kişisel bilgisayarların devreye girmesi ve bilgisayarların sayısındaki artışla, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi daha da yaygınlaşmıştır. Son gelişmelerden biri olan Washington’daki Bright Star Technology çocukların yabancı dilleri daha iyi konuşmaları ve öğrenmelerine yardım eden bazı teknikler geliştirmiştir. 1992 yılında Amerikan aileleri torunlarının bilgi çağına ayak uydurabilmeleri için 500 milyon frank civarında eğitim yazılımı harcaması yapmışlardır (Cumhuriyet Bilim Teknik, 12 Mart 1994, s.364-12).

Kuşkusuz her yöntem bünyesinde yararlılık ve sınırlılıkları bir arada taşır. Bir yöntemin yarar ve sınırlılıklarının bilinmesi ise, o yöntemi uygulamak isteyenlere ışık tutar. Dolayısıyla bu çalışmada bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminin yarar ve sınırlılıklarının verilmesi yerinde olacaktır.

Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğreniminin Yararları

Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminin yararlarını şöyle sıralamak olanaklıdır :

1- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi bireylere kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleyebilme olanağı verir, dolayısıyla bireyselleştirilmiş, öğrenci merkezli bir öğretimin oluşmasına yol açar (Phillips 1986,s.7).

2- Etkileşim sağladığı için en can sıkıcı çalışmaları bile ilginç kılabilir. Renk ve grafik uygulamaları sayesinde öğrenme canlı tutulur.

3- Hem dönüt sağladığı için, hem de sağlanan dönüt öğretmeninki gibi herkesin içinde olmadığı için öğrenciye rahatlık sağlar (O'Shea ve Self, 1983,s.229).

4- Benzeşimler sayesinde öğrencilere özgün ortamlar sağlar. Öğrenciler benzeşimler yoluyla dış dünyaya açılma şansını bulurlar (Keith ve Glover, 1987,s.17).

5- Özellikle yazılı anlatım çalışmalarında, kaydetme, yok etme, taşıma, seçilen sözcüğü yerleştirme gibi fonksiyonların sorunsuz ve çabuk halledilmesi öğrencinin işini kolaylaştırır (Hardisty ve Windeatt, 1989,s.8).

Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğreniminin Sınırlılıkları

Bilgisayar destekli dil öğreniminin sınırlılıkları ise şöyle sıralanabilir:

1- Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde öğrencilerin bilgisayarla birebir etkileşimde olmaları, öğrenciler arası iletişimi engellemektedir. (Dhaif, 1989, s.19).

2- Doğru ile yanlış arasına kesin bir çizgi çektiği için iletişimde akıcılığa verilen önemi görmezlikten gelir ve kesin doğrular bekler (The British Council, 1987,s.6).

3- Bilgisayarla çalışmak kuşkusuz kitap sayfası çevrilerek yapılan çalışmadan daha zordur. (Kenning ve Kenning, 1993, s.4). Dolayısıyla bilgisayar destekli dil öğrenimi görecekt öğrencilerin önceden bilgisayar okur-yazarlığını kazanmış olması gereklidir.

4- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yazılımları genellikle dilbilgisi, okuma ve yazma becerilerinde geliştirilmiş olup, dinleme-anlama ve konuşma becerilerinde yeterince geliştirilmemiştir (Dhaif, 1989,s.19).

Bilgisayar destekli dil öğrenimindeki sınırlılıkların sonuncusu olan değişik beceri alanlarındaki uygulamaların kısıtlılığı yöntemden ya da uygulamadaki zorluklardan kaynaklanabilir. Bu çalışmada temel alınan bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde dilbilgisi öğretiminin etkililiği açısından bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi ve dilbilgisi konusunun da açıklanması yerinde olacaktır.

Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenimi ve Dilbilgisi

Bilindiği gibi bir yabancı dilin öğretimi dört temel becerinin kazandırılmasını hedefler. Bunlar; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Dilbilgisi ise, ayrı bir beceri olarak ele alınmaz. Ancak bu dört temel beceride de dilbilgisi öğrenilecek bir konu olarak yerini korur. dilbilgisi formlarıyla bu beceriler arasında sürekli bir köprü vardır. Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde dört temel beceri de yer almakla birlikte, en fazla önem sözcük ve dilbilgisi öğretime verilmiştir. Öyle ki, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi denildiğinde akla gelen dilbilgisi ve sözcük bilgisidir (White ve Hubbard, 1988,s.132). Bunun nedenlerinden biri ilk bilgisayar destekli dil öğrenimi yazılımlarının sadece mekanik alıştırmalar içermesi olabilir. Ancak bu durum dilbilgisi ve bilgisayarın yapılarından birlikte kaynaklanan bir durumdur. Holmes ve Kidd'in makalesinde (1982,s.508) dilbilgisi ve bilgisayarın birbirleriyle olan uyumu şöyle açıklanmaktadır:

Bilgisayarın analitik ve etkileşimsel kapasitesi genellikle dilbilgisi öğrenimi durumuna uygulandığında iyi bir avantaj sağlar. Hiçbir dilbilgisi formu yoktur ki, ya çoktan seçmeli, ya da yapı düzenleme şeklinde bilgisayar aracılığıyla etkili bir şekilde verilemesin.

Bilgisayarların en önemli özelliklerinden biri her zaman doğru ve düzgün tümceler kurmasıdır (Türker, 1991,s.142). Bu özellikle de bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde dilbilgisi uygulamalarının fazla olmasının nedenlerinden biridir. Çünkü insan-insana iletişimde devrik tümceler ya da anlamı verebilen ancak dilbilgisi açısından yanlış olan tümceler kullanılabilir. Dolayısıyla düzgün ve doğru kullanımı gerektiren dilbilgisi becerisinde bilgisayarların kullanılması kaçınılmazdır. Öte yandan bilgisayarlar bu düzgünlüğü ve doğruluğu en üst düzeyde sağlamak için gerekli olan dönüt verme düzeneğine sahiptirler. Zaten, bilgisayarların dilbilgisi becerisinde kullanılmasının en önemli yararlarından biri öğrencilere girdilerinin doğruluğu ve düzgünlüğü hakkında anında dönüt verebilmesidir (Garret, 1987,s.174).

Özetle söylemek gerekirse bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi, sınıfta içinde dilbilgisi çalışmaları yapan her öğretmen tarafından özellikle de dilbilgisi öğretiminde işe koşulabilir. Üstelik bu şekilde alıştırmalar hazırlamada harcanacak zamandan da tasarruf edilir (Jones ve Fortescue, 1987,s.8).

Öte yandan dilbilgisi becerisinin bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde nasıl devreye sokulacağı da iyi belirlenmesi gereken bir konudur. Herhangi bir dilbilgisi yapısının öğretimi doğrudan bilgisayar ile mi yapılmalıdır, yoksa bilgisayardaki dilbilgisi uygulamaları sadece pekiştirme, iyileştirme ve alıştırmalar dersleri ile mi sınırlandırılmalıdır? Bu konuda yaygın olan görüş, bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde dilbilgisi yazılımlarının, pekiştirme, iyileştirme ve alıştırmalar amaçlı kullanılmasıdır. Genelde, dilbilgisi yazılımlarının yeni dilbilgisi konularının tanıtılması ve öğretilmesinde değil, daha önceden öğretilen konuların pekiştirilmesinde, iyileştirilmesinde ya da alıştırmalarının yapılmasında yararlı olabileceği öne sürülmektedir (Wyatt, 1984,ss.94-95). Bu şekilde bir yaklaşım öğretmenlerin bilgisayarı rakip olarak görüp, olumsuz bir tutum içerisine girmelerini engellemekle kalmayacak, üstelik öğretimi yapılmış olan dilbilgisi konusunun pekiştirilmesi için gerekli olan ek çalışmalara ayrılacak

zaman ve emekten de kazanç sağlanacaktır.

Bir yabancı dil öğretmenin her hangi bir dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde harcayabileceği zaman ve emek düşünülürse, bu tür bir öğretimi bilgisayar aracılığıyla gerçekleştirmenin getireceği yarar gözardı edilecek nitelikte değildir. Dolayısıyla, önceden öğrenilmiş dilbilgisi yapılarının pekiştirme, iyileştirme veya alıştırmaya çalışmaları, öğretim programında öngörülen aşamalarda ya da öğretmenin uygun gördüğü durumlarda bilgisayar aracılığıyla yapılabilir.

Kuşkusuz her hangi bir öğretim sözkonusu olduğunda hangi yaklaşım ya da yaklaşımların kullanılması gerektiği hem o öğretimi yapacak öğretmenin bilgi, deneyim ve sezileriyle, hem de o konuda yapılmış araştırmaların bulgularıyla destek bulacaktır. Bu nedenle bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi yerinde olacaktır.

Konuyla İlgili Araştırmalar

Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi üzerine yapılmış olan araştırmalar genellikle bu yöntemin diğer yöntemlere oranla etkililiğini araştırmaya yöneliktir. Ancak “Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi etkili midir?” sorusu başka sorulara da cevap arar. Chapelle ve Jamieson bu soruları beş ana başlık halinde toplamışlardır (Chapelle ve Jamieson, 1986, s.48):

- 1- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemini kullanan öğrenciler, bu yöntemi kullanmayanlara kıyasla daha mı güçlü öğrenmektedirler?
- 2- Genelde daha iyi olan belirli ders stratejileri var mıdır?
- 3- Belirli özellikteki öğrenciler için daha iyi olan ders stratejileri var mıdır?
- 4- Öğrenciler bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminden hoşlanmakta mıdır?
- 5- Öğrenciler bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yaparlarken ne tür

bir öğrenme meydana gelmektedir?

Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde gerçekleştirilen araştırmalardan ilki sayılabilen Rosenbaum'un çalışmasında Almanca öğrenen öğrencilerden oluşan bir grup derslerini dil laboratuvarında, bir grup ise, bilgisayar laboratuvarında gerçekleştirmiştir. Daha sonra verilen dinleme-anlama testinde her iki grubun puanları da benzer çıkmıştır. Ancak okuma-yazma testinde bilgisayar laboratuvarında çalışan grubun puanları yüksek çıkmıştır (Rosenbaum, 1969,ss.457- 465).

Schaeffer'ın 1979 yılında gerçekleştirdiği çalışmada ise, Almanca öğrenen lisans öğrencileri "Present Perfect Tense"i öğrendikten sonra iki eşit gruba ayrılmış, gruplardan biri sadece konuyla ilgili yapı alıştırmaları yapmış, diğeri ise anlam yoğun alıştırmalar üzerinde durmuştur. Bilgisayar kullanılarak gerçekleştirilen bir saatlik çalışma sonunda uygulanan testlerde anlam yoğun alıştırma yapan grubun daha yüksek puan aldığı görülmüştür. (Schaeffer, 1979).

Bilgisayar destekli yabancı dil eğitimi konusunda yapılan en geniş kapsamlı çalışmalardan birisi 1981'de San Francisco'da Cente for Language and Crosscultural Skills' de gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma lise öğrencilerinin İspanyolca öğretimi üzerine yapılmıştır. Araştırmayı gerçekleştiren Robinson ve arkadaşları, tamamı ikinci dil edinimi ve psiko dilbilimi araştırmalarına dayanan on denenceye göre hazırlanmış bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yazılımlarını deney grubuna, bu denencelere göre hazırlanmamış yazılımları da kontrol grubuna uygulamışlardır. Tamamı dokuz gün süren uygulama süresince öğrencilere her oturum sonrası başarı, uyum ve tutum testleri verilmiştir. Deney grubu gerek tutum, gerek uyum, gerekse başarı testlerinde üstün performans göstermiştir. Bu araştırma özellikle bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde ders ve öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine ışık tutmuştur (Pederson, 1987,

ss.120-122).

Chapelle ve Jamieson, 1982 yılında 28 İspanyol ve 20 Arap öğrencinin gönüllü denek olarak katıldığı bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. İllinois Üniversitesi'nde yapılan araştırmada dilbilgisi, okuma ve dinleme olmak üzere üç beceri alanında alıştırmalar içeren ESL PLATO yazılımı kullanılmıştır. Araştırmanın amacı bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimini gönüllü olarak almak isteyen öğrencilerin özelliklerini ve bu motivasyonun başarıya katkısını belirlemek olarak saptanmıştır. Araştırma sonuçları bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimini benimseyen öğrencilerin alan bağımlısı öğrenciler olduğunu, yöntemi benimsemenin,yani güdülenmiş olmanın ise başarıya katkısı olmadığını göstermiştir (Chapelle ve Jamieson, 1986).

Kleinman'ın 1985 yılındaki çalışmasında ise deney ve kontrol gruplarında 38'er öğrenci yer almıştır. Grupların her ikisi de ana dili İngilizce olmayan değişik uluslardan üniversite birinci sınıf öğrencileri olan deneklerden oluşmuştur. Deney grubundaki öğrenciler okuma derslerinin bir bölümünü bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemiyle yapmışlar, kontrol grubundaki öğrenciler ise, sadece sınıfta öğretmenle çalışmışlardır. Bir dönemlik uygulamadan sonra deneklere verilen son teste, deney ve kontrol gruplarında ön teste kıyasla puanlarda büyük artış olduğu, ancak, deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel açıdan önemli bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (Kleinmann, 1987).

Çok sözcüklü eylemlerin öğretilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemini kullanan ve uygulama sonrasında öğrencilerin yönetime ilişkin görüşlerini alan Mc Creesh'in bulguları öğrencilerin bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminden hoşlandıklarını ve bu yöntemin dil öğreniminin başka beceri alanlarında da uygulanmasını istediklerini ortaya koymaktadır (Mc Creesh.1990).

Benzer bir araştırmayı yazılı anlatım konusunda 54 üniversite öğrencisiyle yapan ve öğrenci görüşlerini alan Neu ve Scarcella'nın bulguları da öğrencilerin bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimine karşı tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir (Neu ve Scarcella, 1991).

Teknolojik olanakların daha da artması sonucunda Sanaoui ve Lapkin'in araştırması gibi olanakları zorlayan kimi araştırmalar da ortaya çıkmıştır. Sözkonusu araştırmada, Toronto'daki Fransızca öğrenen bir grup öğrencinin, Montreal'deki ana dili Fransızca olan öğrencilerle, özellikle, yazılı anlatım yaşantılarını Network aracılığıyla paylaşmaları sağlanmıştır (Sanaoui ve Lapkin 1992).

Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde öğrencilerin bilgisayarın başında tek başına mı, yoksa gruplar halinde mi çalıştıkları takdirde başarılı olacağı da karşılaşılan araştırmalar arasındadır. Bu konuda Chang ve Smith (1991) tarafından A.B.D Hava kuvvetleri Akademisi'nde başlangıç düzeyindeki İspanyolca derslerinde, 113 denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin tek başına ya da ikili gruplar halinde çalışmasının başarıda önemli bir farklılık meydana getirmediği ortaya çıkmıştır

Ülkemizde bilgisayar destekli öğretim konusunda yapılmış çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Öztürel 1986-1987 öğretim yılında ortaokul 3. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmasında, bilgisayarın öğrencilerin matematik erişisine katkısını incelemiştir. Geleneksel öğretim ile Bilgisayar Destekli Eğitimin karşılaştırıldığı çalışmada, bilgisayarla çalışan öğrencilerin erişisinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Öztürel, 1987). Matematik konusunda benzer bir araştırmayı Lise 1. sınıf öğrencileriyle gerçekleştiren Bayraktar da bilgisayarla çalışan öğrencilerin başarısının yüksek olduğunu bulmuştur (1988).

Alanda karşılaşılan çalışmaların bir kısmında ise model önerisi

işlenmektedir. 1988 yılında Keser'in yaptığı araştırmada 19 ortaöğretim kurumundaki 105 öğretmen ve yöneticinin görüşlerinin ışığı altında bilgisayar destekli öğretim için bir model önerisi geliştirilmiştir (1988). Taşçı'nın araştırmasında Türkiye'de bilgisayar destekli eğitimin yönetimi konusunda bir model önerilirken, Şeniş'in çalışmasında Açıköğretimde akademik danışmanlık sistemi için bir bilgisayar destekli eğitim modeli önerilmiştir (Taşçı,1993; Şeniş, 1993).

Bilgisayar destekli öğretim konusuyla birlikte gündeme gelen çalışma konularından birisi de tutum araştırmalarıdır. Bu konudaki öncül çalışmalardan birini gerçekleştiren Hızal, araştırmasında ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin bilgisayar eğitimi ve bilgisayar destekli öğretime ilişkin hazırlık, tutum, beklenti ve önerilerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın bulguları; bilgisayar eğitimindeki gecikmelerin ekonomik yetersizliğe bağlı olduğu, bilgisayar eğitiminde derslerin öncelikle fen ve matematik alanlarına ilgi duyan öğrencilere verilmesi gerektiği, bilgisayar destekli eğitimin öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyeceği ve eğitimde bilgisayar uygulamaları için kamuoyunun oluşturulması gerektiği yolundadır (Hızal, 1989).

Külâhçı ve Gürol'un gerçekleştirdiği bir çalışmada ise, Milli Eğitim Bakanlığının düzenlediği kurslara katılarak bilgisayar eğitimi alan öğretmenler ile bilgisayar eğitimi almayan öğretmenlerin bilgisayara ilişkin görüş ve tutumları karşılaştırılmış ve bilgisayar eğitimi alan öğretmenlerin daha olumlu tutumlara sahip olduğu belirtilmiştir (1991).

1992 yılında Yaşar tarafından gerçekleştirilen çalışma ise, tutumu öğrenci boyutunda ele almaktadır. Örneklem olarak alınan 252 ortaokul öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin bilgisayara ilişkin genel tutumları incelenmiş ve şu sonuçlara varılmıştır:

- Kız erkek bütün öğrenciler bilgisayara yönelik olumlu tutumlara sahiptirler.

- Erkek öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları, kız öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumlarından daha olumludur.

- Üst toplumsal ekonomik konumdan gelen öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutumları, orta ve alt toplumsal ekonomik konumlardan gelen öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutumlarından daha olumludur.

- Orta toplumsal ekonomik konumdan gelen öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutum düzeyleri ile alt toplumsal ekonomik konumdan gelen öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

- Bilgisayar eğitimi alan öğrenciler, bilgisayar eğitimi almayan öğrencilere kıyasla bilgisayara yönelik daha olumlu tutumlara sahiptirler (Yaşar, 1992).

Öte yandan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimine ilişkin Türkiye’de yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Alandaki çalışmalar incelendiğinde Koç’un Hypercard ve Coursebuilder programıyla geliştirdiği İngilizce ders yazılımları (Koç, 1990) ve Türker’in “A Suggested Approach to Computer Assisted English Language Teaching At Elementary Level” adlı çalışması dikkat çekmektedir (Türker, 1990). Türker’in araştırmasında da yazılım denemesi gerçekleştirilmiştir. 1991 yılında Öz tarafından hazırlanan bir diğer çalışmada ise, Macintosh ortamında İngilizce okuma-anlama dersinde kullanılmak üzere örnek bir ders yazılımı geliştirilmiştir (Öz,1991).

Sözü edilen araştırmalara bakıldığında ülkemizde bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde yapılan çalışmaların daha çok yazılım uygulaması üzerine olduğu görülmektedir. Sözkonusu çalışmalar yöntemin uygulamasını benimsemekte yararlarını da sıralamaktadırlar.

Gerek yabancı dile verilen önemin artması, gerek bilgisayarın eğitimde kullanımının yaygınlaşması, gerekse öğretme-öğrenme etkinliklerinin öğretmen

değil, öğrenci merkezli yöne kayması, yeni yöntemlerin uygulamaya konulmasını gerektirmektedir. Yeni yöntemlerin uygulamaya konulması da sözkonusu yöntemlerin etkililik derecelerini ortaya koyan deneysel araştırma bulgularını gerektirmektedir.

Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde İngilizce öğretiminde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin etkililiğini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma da yukarıda belirtilen gereklilikten doğmuş ve problemi şu şekilde ifade edilmiştir.

Problem

Yabancı dilde dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi söz konusu olduğunda, bilgisayar destekli öğrenim yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre öğrencinin dilbilgisi başarısına etkisi nedir?

Alt Problemler

Araştırmanın yukarıda genel olarak ifade edilen problemine çözüm getirebilmek amacıyla şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1- Yabancı dil dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemiyle geleneksel öğrenim yönteminin etkililik dereceleri arasında öğrenci başarısı açısından anlamlı bir fark var mıdır?

2- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen yabancı dil dilbilgisi öğrenimiyle, geleneksel öğrenim yöntemi arasında öğrenmenin kalıcılığı yönünden anlamlı bir fark var mıdır?

Denenceler

Araştırmanın denenceleri aşağıdaki gibi ifade edilmiştir :

1. Yabancı dil dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi geleneksel öğrenim yönteminden daha etkilidir.

2. Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen yabancı dil dilbilgisi öğrenimi, geleneksel öğrenim yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen yabancı dil dilbilgisi öğreniminden daha kalıcıdır.

Araştırmanın Önemi

Yabancı dil öğretiminde temel hedef öğrencilere işlevsel değeri yüksek bir dil kullanımı kazandırmaktır (Başkan, 1983,s.136). Bu hedefe ulaşmak için eğitim sistemi sürekli yeni yöntemleri ve teknolojik ortamları denemek zorundadır. Ancak, eğitim sistemine destek vermek için eğitimciler de yeni yöntem ve teknolojilerin uygulanabilirliğini sürekli olarak değerlendirmek durumundadırlar. Bu ise deneysel araştırmalarla olanaklıdır. Bu durum çerçevesinde, araştırmada toplanacak verilerin özellikle;

1. Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi uygulamalarının planlamasında ve işe koşulmasında yardımcı olacağı,

2. Daha verimli ve işlevsel bir yabancı dil öğretiminin geliştirilmesine katkıda bulunacağı,

3. Başka disiplinlerdeki uygulamalara ışık tutacağı umulmaktadır.

Temel Sayılılar

Bu araştırmada aşağıda belirtilen sayılılarla yola çıkılmıştır:

1. Bilgisayar destekli dil eğitimi, öğrenmede etkililiği artıran ve giderek yaygınlaşmakta olan bir öğrenme yaklaşımını ortaya koymaktadır.

2. Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayar kullanabilme düzeyleri

aynıdır.

3. Uygulamada kullanılacak yazılımın eğitim-öğretim açısından niteliği araştırmanın amacına uygundur.

4. Bu araştırma için kendilerine başvuru uzmanların kanıları geçerlidir.

5 Araştırmaya katılan öğretmen öğretilen dilbilgisi konusunun çerçevesine aynen uymuştur.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 1993-1994 öğretim yılında Özel Çağdaş Lisesi'nin ortaokul birinci sınıfında öğrenim gören 38 öğrenci ile,

2. Uygulama süresi olarak her bir gruba haftada iki ders saati olmak üzere iki hafta ile,

3. İçerik olarak İngilizce dilbilgisi öğretimi ile,

4. dilbilgisi yapısı olarak İngilizce'de Edilgen Çatının (The Passive Voice) öğretimi ile,

5. Veri toplama aracı olarak ise, denkleştirmede faydalanılan okul kayıtları ile deney grubuna uygulanacak olan Amerikan Dil Akademisi'nce hazırlanmış bir ders yazılımı ve öntest, sontest ve kalıcılık testi olarak kullanılacak bir çoktan seçmeli test ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada sıkça geçen terimlerin bu araştırmada hangi anlamda kullanıldığı aşağıda belirtilmiştir:

Öğrenme : Yaşantı sonucu oluşan kalıcı izli davranış değişmesi (Ertürk, 1979,s.82).

Öğretme : Hedeflerde belirlenen davranışların öğrencilere kazandırılması amacıyla öğrenme yaşantıları oluşturma süreci (Fidan, 1982.s.7).

Yabancı Dil : Anadil dışında öğrenilen dil (Demircan, 1990,s.8).

Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğrenimi : Yabancı dil becerilerinin bilgisayar aracılığıyla öğrenilmesi.

Geleneksel Öğretim : Öğretimin sınıftaki öğrencilerin tümüne yönelik olarak gerçekleştirildiği öğretmen merkezli öğretim yöntemi.

Dilbilgisi Öğretimi : Bir dildeki dilbilgisi kurallarının ve yapılarının öğretimi.

Yazılım : Bilgisayar destekli eğitim yöntemine uygun olarak geliştirilmiş, ders, benzetim, oyun ya da alıştırmaya amaçlı modül.

Deney Grubu : Denkleştirme koşullarına uyan ve bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemiyle çalışan grup.

Kontrol Grubu : Denkleştirme koşullarına uyan ve geleneksel yöntemle çalışan grup.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, problemin çözümünde izlenen yönteme yer verilmiş ve sırasıyla araştırma modeli, evren ve örneklemin belirlenmesi, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve toplanan verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler yer almıştır.

Araştırma Modeli

Yabancı dil öğretiminde bilgisayar destekli dil öğrenimi yönteminin etkililiğini sınavan bu araştırmada, gerçek bir deneme modeli olan öntest-sontest kontrol gruplu model uygulanmıştır. Modelin simgesel görünümü ve simgelerin anlamları şöyledir (Karasar, 1991,s.97).

G ₁	R	O _{1.1}	X	O _{1.2}
G ₂	R	O _{2.1}		O _{2.2}

- G₁ = Deney grubu
G₂ = Kontrol grubu
R = Grupların oluşmasındaki yansızlık
X = Bağımsız değişken
O = Ölçme

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yabancı dilde eğitim yapan özel orta öğretim kurumlarının ortaokul birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Özel Çağdaş Lisesi Ortaokul birinci sınıflarından yansız atama ile denkleştirilmiş 38 öğrenci oluşturmaktadır.

Özel Çağdaş Lisesi’nde 6-A, 6-B ve 6-C olmak üzere üç ortaokul birinci sınıf şubesi bulunmaktadır. Araştırmayla ilgili deneysel işlemlerin yansızlık kuralına uygun olarak gerçekleştirilmesi amacı ile araştırma kapsamına giren gruplar arasında kura çekme yoluna gidilmiş ve çekilen kura sonucunda 6-A sınıfı kontrol, 6-B sınıfı da deney grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamı dışında kalan 6-C sınıfı öğrencileriyle de ölçme aracının güvenirlik işlemleri ve bilgisayar yazılımının deney öncesi uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Araştırmayla ilgili deneysel işlemlerin Özel Çağdaş Lisesi’nde gerçekleştirilmesinin nedenleri, bu eğitim kurumunun network dağılımı yapılabilen bir bilgisayar laboratuvarının bulunması ve öğrencilerin hazırlık sınıfında iken bilgisayar dersi almaları, dolayısıyla bilgisayar okur yazarlığına sahip olmalarıdır. Ayrıca söz konusu okulun seçiminde, okulun araştırmacının çalıştığı kurum alanı içerisinde olması araştırmacıya uygulamada kolaylık sağlaması açısından etkili olmuştur.

Uygulamanın ortaokul birinci sınıflarla yapılmasında ise, hazırlık sınıfında işlenen dilbilgisi konularının ortaokul birinci sınıfta tamamlayıcı ve iyileştirici öğretiminin yapılması nedeni etkili olmuştur.

Araştırmanın yabancı dil (İngilizce) ve dilbilgisi öğretimi konularında yapılmasının nedenleri de şöyle sıralanabilir: Ülkemizde yabancı dil öğretimi, bir

sorun olarak eğitim sistemimizin gündeminde hâlâ yer almakta ve sürekli bir araştırma geliştirme dönemi yaşamaktadır (Soytekin, 1979,ss.1-5; Sunel, 1991,ss.273-279.). Öte yandan dilbilgisi öğretimi özellikle alıştırma evresinde öğretmenlerin çok zamanını alan bir alandır (Schwartz ve Vockell, 1988,s.56). Bu alanda daha az çaba ile aynı oranda ya da daha fazla verimin alınması, öğretmenlerin başka becerilere daha çok vakit ayırmasını sağlayacaktır. Ayrıca araştırmacının kendi uğraş alanının da yabancı dil (İngilizce) olması, araştırmacıyı alanında daha verimli ve çekici öğrenmeyi gerçekleştirmeye itmektir.

Bu araştırma ile bilgisayar destekli yabancı dil öğrenme yönteminin (bağımsız değişken) etkililiğinin ne olacağı saptanmak istenmiş, dolayısıyla deney ve kontrol grupları diğer değişkenler açısından birbirleriyle denkleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamına giren deneklerin denkleştirilmesinde, Özel Çağdaş Lisesi öğrenci kayıtlarından yararlanılmış, bu amaçla öğrencilerin; 1) Anadolu Lisesi giriş sınavı puanları, 2) Hazırlık sınıfı İngilizce dersi sınıf geçme notları, 3) Doğum tarihleri ve 4) Cinsiyetleri gözönüne alınmıştır.

Deneklerin seçimi ve grupların oluşturulmasında aşağıda belirtilen işlemlere yer verilmiştir:

1- Önce her iki şubedeki (6 A ve 6 B) öğrenciler Anadolu Lisesi giriş sınavından aldıkları puanlara göre büyükten-küçüğe puan sırasına konmuştur. Daha sonra her iki şubede puanları benzer olan öğrenciler bire-bir eşleme yoluyla seçilmiştir. Bu aşamada başka okullardan naklen gelen deney grubundan bir, kontrol grubundan iki öğrenci araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

2- İkinci işlem olarak öğrenciler Hazırlık sınıfı İngilizce dersi sınıf geçme notlarına göre denkleştirilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada puanların dağılım ortalamasını sağlamak amacıyla deney grubundan bir öğrenci daha araştırma

kapsamı dışında tutulmuştur.

3- Öğrencilerin doğum tarihleri ve cinsiyetleri açısından denkleştirilmelerinde göze çarpan önemli bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bu dört ölçüte dayanılarak 21'er kişiden oluşan her iki şubeden 19'ar kişi uygulama kapsamına alınarak 38 kişilik örneklem grubu oluşturulmuştur. Deney ve kontrol gruplarını oluşturan bu deneklerin yukarıda anlatılan dört ölçüte göre durumları aşağıdaki çizelgelerde gösterilmiştir

ÇİZELGE 1

ANADOLU LİSESİ GİRİŞ PUANLARINA GÖRE
DENEKLERİN DURUMU

Öğrenci Grupları	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	Standart Hata (SH)
Deney Grubu	249.328	27.832	6.385
Kontrol Grubu	250.065	26.716	6.129

Çizelge 1 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin Anadolu Lisesi giriş puanlarının aritmetik ortalaması arasında önemli bir farklılık olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde grupların standart sapmaları incelendiğinde de deneklerin puanlarının benzer bir dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, her iki gruptaki denekler Anadolu Lisesi giriş puanları bakımından benzer bir dağılım göstermektedir.

ÇİZELGE 2

İNGİLİZCE DERSİ SINIF GEÇME NOTLARINA
GÖRE DENEKLERİN DURUMU

Öğrenci Grupları	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	Standart Hata (SH)
Deney Grubu	7.316	1.416	0.325
Kontrol Grubu	7.368	1.257	0.288

Çizelge 2’de de görüldüğü gibi deney ve kontrol grubundaki deneklerin ders geçme notlarının aritmetik ortalaması benzerdir ve grupların standart sapmaları arasındaki benzerlik de puanların dağılımının önemli ölçüde farklı olmadığını göstermektedir.

ÇİZELGE 3

DENEKLERİN DOĞUM TARİHLERİNE
GÖRE DAĞILIMI

Doğum Tarihi	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1980	1	5.26	1	5.26
1981	18	94.74	18	94.74
Toplam	19	100.00	19	100.00

Çizelge 3’ten de anlaşılacağı gibi deney ve kontrol gruplarındaki denekler doğum tarihleri açısından yüzde yüz benzerlik göstermektedir. Her iki grupta da birer denek 1980 doğumlu olup, diğerlerinin tümü 1981 doğumludur.

ÇİZELGE 4
DENEKLERİN CİNSİYETLERE GÖRE
DAĞILIMI

Cinsiyeti	<u>Deney Grubu</u>		<u>Kontrol Grubu</u>	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kız	8	42.11	8	42.11
Erkek	11	57.89	11	57.89
Toplam	19	100.00	19	100.00

Çizelge 4'teki veriler deneklerin cinsiyetlerine göre dağılımında tam bir benzerlik olduğunu sergilemektedir. Her iki grupta da kız ve erkek öğrenci sayıları birbirine denktir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın kuramsal boyutunu desteklemek amacıyla konuya ilişkin yurt içi ve yurt dışı kaynaklara ulaşılmaya çalışılmış ve konuyla ilgili uzmanların görüşlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın problemlerini yanıtlamak için gerekli olan verileri toplayabilmek amacıyla, öğrencilerin denkliklerinin öğrenci kayıt dosyaları hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notları sağlanması için Özel Çağdaş Lisesi öğrenci kayıt dosyaları incelenmiş, deney grubunda kullanılacak bilgisayar ders yazılımı seçilmiş ve dilbilgisi konusundaki öğrenci başarısını ölçmek amacıyla hem öntest ve sontest hem de kalıcılık testi olarak kullanılan bir ölçme aracı geliştirilmiştir.

Öğrenci Kayıt Dosyaları

Özel Çağdaş Lisesi Müdürlüğü'nden alınan izinle (Ek 1), öğrencilerin

denkleştirilmesinde gerekli olan bilgiler; Anadolu Lisesi giriş sınavı puanları (Ek 2), hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notları (Ek 3), doğum tarihleri ve cinsiyetlerin dağılımı elde edilmiştir.

Bilgisayar Ders Yazılımı

Uygulamada kullanılan yazılımın seçiminde şöyle bir yol izlenmiştir:

Araştırmanın hangi dilbilgisi konusunda yapılacağı, uygulamanın gerçekleştirildiği okulda görevli İngilizce öğretmenlerinin ve ilgili uzmanların görüşüne başvurularak belirlenmiştir. Araştırmanın uygulanacağı grupların okuduğu İngilizce ders kitabı “Wow “ içerik bakımından incelenmiş ve kitapta “ The Passive Voice” (Edilgen Çatı) dilbilgisi yapısının öğretiminin süreklilik gösterdiği dikkat çekmiştir. Edilgen çatının öğretiminde karşılaşılan zorluklar da gözönüne alınarak uygulamanın edilgen çatı üzerinde yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmacı daha sonra bilgisayar destekli dil öğrenimi uygulayan ya da bu konuda ellerinde materyal bulunan eğitim-öğretim kurumlarına ulaşmaya çalışmıştır. İncelenen yazılımlardan dilbilgisi öğrenimine uygun görülenler, araştırmanın yapıldığı okuldaki İngilizce öğretmenleri ve ilgili uzmanların görüşüne sunulmuştur. Öğretmen ve uzman görüşleri alınarak belirlenen yazılım daha sonra tez yöneticisinin görüşlerine sunulmuştur. İncelemeler sonucunda Amerikan Dil Akademisinin (The American Language Academy) Grammar Mastery II adlı ders, yazılımı uygun görülmüştür (Ek 4).Yazılım IBM uyumlu olup, aynı anda 24 öğrenciye dağıtım yapabilecek Network kapasitesine sahiptir.

Yazılımda modüler sistem aracılığıyla “edilgen çatı”nın değişik zamanlardaki kullanımı gösterilmekte ve her modülden sonra konuyla ilgili alıştırmalar verilmektedir. İlgili zamanların örnekleri ve alıştırmaların sonunda ise edilgen çatının kullanıldığı bir oyun-yarışma yer almaktadır . Yazılım ana menüde dört modüle ayrılmaktadır. Bu dört modülün herbiri kendi içinde değişik

modüllerini seçme olanağı vermektedir. Aşağıda bir modüle giriş örneği verilmiştir.

Welcome to Grammar Mastery II

Series C - Disk 3 (The Passive)

MAIN MENU

Identifying the Passive

Forming the Passive

The Passive in Other Tenses

Review

TRY ANOTHER GRAMMAR MASTERY II DISK

STOP FOR TODAY

Use arrow keys to choose an exercise, than press < Enter >

Welcome to Grammar Mastery II

Series C - Disk 3 (The Passive)

LESSON

The Passive in Other Tenses

Passive in the Past Tense

Passive in Other Tenses

GO TO THE MAIN MENU

Use arrow keys to choose an exercise, than press < Enter >

Konu Başarı Testi (Ölçme Aracı)

Etkililiği belirlenmek istenen öğretim yöntemi dışında diğer tüm değişkenlerin denkleştirildiği bu araştırmada öntest-sontest ve kalıcılık testi olarak kullanılmak üzere bir konu başarı testi hazırlanmıştır. 1993- 1994 öğretim yılında Özel Çağdaş Lisesi Ortaokul birinci sınıflarında okutulan “Wow” adlı İngilizce ders kitabındaki edilgen çatı yapıları incelenerek, davranış analizine tabi tutulmuş ve ders öğretmenlerinin önerileri de alınarak hedefler belirlenmiştir (Ek 4). Belirlenen hedefleri ölçmek amacıyla her bir hedef için dört soru olmak üzere, toplam 80 soruluk bir test hazırlanmış ve uzman görüşüne sunulmuştur. Soruların hazırlanmasında üniversite giriş sınavlarındaki İngilizce sorularından yararlanılmış, bu amaçla 1974-1992 yılları arasındaki İngilizce soruları taranarak edilgen çatı yapısını ölçen sorular çıkartılmıştır. Yapılan incelemelerde edilgen çatı yapısının ya uygun yardımcı fiili seçme, ya da verilen etken cümlelerin edilgen biçimini seçme şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırmacı deneklerin bilgi düzeyine uygun gördüğü soruları seçerek bir ölçme aracı oluşturmuştur. Üniversite giriş sınav soruları alınarak ölçme aracının geçerlilik ve güvenilirliğinin üst düzeyde olması hedeflenmiştir.

Hazırlanan ölçme aracı uzman görüşüne sunulmuş ve alınan görüşler doğrultusunda testte sorulan kimi sorularda geçen sözcüklerin öğrencilerin bilgi düzeyine uymayacağı ve öğrencilerin dikkat sürelerinin azalacağı düşünülerek, soru sayısı 40’a indirilmiş, dolayısıyla 20 hedef davranışın her biri iki soruyla sınanmaya çalışılmıştır (Ek 5).

Kapsam geçerliği uzmanlarca belirlenen test daha sonra uygulama dışı bırakılan şubeye (6 C) uygulanmıştır. Bu uygulamayla öğrencilerin anlamadıkları ya da yanlış yorumlayabilecekleri bir sorunun olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Uygulamada bir sorun çıkmaması üzerine testin güvenilirliğinin hesaplanmasına geçilmiştir. Test sadece bir dilbilgisi yapısını ölçtüğü, dolayısıyla

homojen olduğu ve testteki maddelerin güçlük derecelerinin eşit olduğu düşünülerek Kuder-Richardson 21 formülü kullanılmıştır (Tekin, 1977,s.48).

$$r = \frac{K}{K - 1} \left(1 - \frac{K\bar{X} - X^2}{K S^2 t} \right)$$

Formülün açıklaması şöyledir;

K = Testteki madde sayısı

\bar{X} = Test puanlarının aritmetik ortalaması

S^2t = Test puanlarının test ortalamasından olan farklarının kareleri toplamı (variyans)

Yukarıda formülü ve açıklaması verilen Kuder-Richardson 21 formülünden yararlanılarak hesaplanan testin güvenilirliği 0.79 bulunmuştur. Birçok ölçme kitabında bir testin güvenilirliğinin en az 0.90 olması istenmekte ancak uygulamada öğretmen yapımı testler çok seyrek olarak bu sınıra ulaşabilmektedir (Tekin, 1977, s.49). Bu yargıya dayanarak bulunan güvenilirlik değeri araştırmanın amacı açısından yeterli bulunmuştur.

Uygulamada Yararlanılan Kaynaklar

Uygulamada bilgisayar ders yazılımı, ders kitabı, öğretmen ve bilgisayar uzmanından yararlanılmıştır.

Bilgisayar Ders Yazılımı .- Uygulamada kullanılan yazılım, Amerikan Dil Akademisi tarafından 1991 yılında bireysel kullanıma yönelik olarak hazırlanmış olan Grammar Mastery II Series A,B,C yazılımının 24 kullanıcıya aynı anda dağılım yapabilen Network'a uyarlanmış biçimidir. Yazılım IBM uyumlu olup, Adam Luther, Müjgan Matterson ve Luan Nyuyen tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada (The Passive) edilgen çatı yapısının işlendiği C serisinin

üçüncü disketi kullanılmıştır (Ek 6).

Yazılım üç seri halinde hazırlanmıştır. A serisi başlangıç, B serisi orta düzey altı, C serisi ise orta düzeyde İngilizcesi olan 12 yaş ve üstündeki öğrencilere yöneliktir. Herbir seride altı ders disketi, dolayısıyla altı dilbilgisi konusu yer almaktadır. Her bir ders disketinde ise beş - dokuz çeşit alıştırmaya vardır.

Alıştırmalar öncesi bir ders sunu amaçlı bölüm yer almakta, daha sonra alıştırmaların örnekleri verilip, alıştırmaya başlanması istenmektedir. Alıştırmalar çoktan seçmeli, boşluk doldurma ve kısa cevap gerektiren yapıdadır. Bazı alıştırmalar ise oyun şeklinde sunulmuştur.

Öğretimi daha önceden gerçekleştirilmiş konuların tekrar, pekiştirme ve iyileştirme boyutlarına yönelik olan yazılımın üstünlükleri şöyle sıralanabilir:

- Yazılım sadece tek bir uygulama ile sınırlı değildir. Yazılımda hem ders sunu amaçlı hem de alıştırmaya amaçlı uygulamalar yer almaktadır.
- Alıştırma bölümleri tek tip değil çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kısa cevap yazma gibi değişik tiplerdedir.
- Tekrar bölümleri öğrenciye başaramadığı alıştırmaları yeniden deneme olanağı vermektedir.
- Öğrenciler bir alıştırmabölümünde istedikleri kadar çalışabilirler. Çünkü alıştırmalar bir soru bankasından gelmekte, dolayısıyla öğrenciler her defasında değişik bir soru üzerinde çalışmaktadırlar.
- Yazılımlar ikişer öğrenci kapasitelidir. Giriş bölümünde öğrenciler adlarını girmekte ve daha sonra verilen pekiştireçlerde öğrencilerin adları geçmektedir.
- Network dağılımı sayesinde öğretmen çalışılmasını istediği konuyu bilgisayarlara dağıtabilmekte ve her öğrencinin çalışmasını kontrol edebilmektedir.

Ders Kitabı.- Kontrol grubunda tekrar çalışmalarının yapıldığı WOW! (Window on the World 3) adlı kitap orta düzeyde İngilizce öğrenen 10-15 yaş arasındaki öğrencilere yöneliktir. Rob Nolasca tarafından hazırlanan ve 116 sayfadan oluşan kitap, Oxford Yayınevi tarafından 1991 yılında bastırılmıştır. Uygulamada kitapta edilgen çatı tekrarlarının kullanıldığı 9, 11, 19 ve 20. üniteler temel alınmıştır.

Öğretmen.- Araştırmanın uygulama süresince kontrol grubunda öğretim uygulaması yapan öğretmen, uygulamanın yapıldığı okuldaki üç ortaokul birinci sınıf şubesinde de İngilizce dersi okutan öğretmendir.

Araştırmaya katılan öğretmen, 1979 yılında Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'ndan mezun olduktan sonra 10 yıl süreyle genel liselerde İngilizce öğretmeni olarak çalışmış, son beş yılda da özel statüdeki liselerde İngilizce dersi okutmuştur.

Bilgisayar Uzmanı.- Deney grubunun uygulaması süresince bilgisayar laboratuvarında bir bilgisayar uzmanı bulunmuştur. Uzman Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Destekli Eğitim Biriminde görev yapmakta, aynı zamanda Özel Çağdaş Lisesi'nde bilgisayar destekli eğitim deslerini yürütmektedir Araştırmaya katılan uzmana, araştırmanın konusu, niteliği ve nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgi verilmiş, daha sonra da araştırma dışı kalan 6-C sınıfıyla deneme öğretimi yaptırılmıştır. Deneme öğretimi sonrasında uzmanın uygulamada başarılı olacağı kanısına varılmıştır. Araştırmada uzman kullanılmasıyla teknik yönden meydana gelebilecek aksaklıkların da önlenmesi sağlanmıştır.

Uygulama

Uygulama yapılacak dilbilgisi konusunun, ve bilgisayar yazılımının seçimi belirlendikten sonra ilgili makamdan gerekli izin (Ek 1) alınmış ve uygulamaya geçilmiştir. Uygulama Eskişehir Özel Çağdaş Lisesi'nde 1993-1994 Öğretim

yılıının ikinci döneminin üçüncü haftasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamı dışında tutulan öğrenciler zorunlu olarak denkleştirilen öğrencilerle birlikte öğrenim görmüşler, dolayısıyla deney ve kontrol gruplarında 21'er öğrenci bulunmuştur.

Daha önceden öğretimi yapılmış olan dilbilgisi konusunun tekrar çalışmalarına başlamadan önce, konuya ilişkin olarak önceden hazırlanmış olan sontest her iki gruba da öntest olarak uygulanmıştır. Böylelikle grupların giriş düzeylerinin belirlenmesi sağlanmıştır. Öntestin uygulanmasından sonra, kontrol grubu geleneksel yöntemle, deney grubu ise bilgisayar destekli yöntemle öğrenim görmüştür. Konunun işlenmesi tamamlandıktan sonra gruplara sontest uygulanmıştır.

Sontestin uygulanmasından 15 gün sonra öntest ve sontest olarak verilen aynı test kalıcılık testi olarak tekrar verilmiştir.

Kısaca açıklamak gerekirse, araştırmanın uygulaması şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kontrol grubunda öntestin verilmesinden sonra konunun tekrar çalışmaları yapılmıştır. Konuyla ilgili çalışmalar sırasında öğretmen ders kitabı ile yazı tahtasını kullanmıştır. Öğretmen belirlenen hedefler çerçevesinde olmak koşuluyla yapacağı alıştırmalarda serbest bırakılmıştır. Haftada iki ders saatinden dört oturum olarak belirlenen ve iki hafta süren tekrar çalışmalarından sonra öğrencilere sontest uygulanmıştır.

Deney grubundaki öğrencilere de öncelikle öntest verilmiş ve öntestin bitiminden sonra bilgisayar yazılımı modüllere ayrılmış şekilde öğrencilere sunulmuştur. Deney gruplarında da öğrencilere süre olarak haftada iki ders saati olmak üzere iki hafta verilmiştir.

Uygulamada her bir bilgisayarın başına iki öğrenci oturtulmuş, araştırma kapsamına alınmayan öğrencilerden biri tek oturtulmuştur. Uygulama süresince öğrencilerin birbirleriyle ana dillerinde konuşmaları kısıtlanmamış, ancak bilgisayar uzmanı ile arıza, bilgisayarın çalışmaması gibi teknik konular dışında başka bir konuda iletişim kurmamaları konusunda uyarılmışlardır.

Edilgen yapının tekrar çalışmalarında öğrenimi hedeflenen zamanlardaki kullanımını gerçekleştiren öğrenciler son olarak karma alıştırmaları ve oyun bölümünü tamamlamışlardır. Çalışmanın bitiminde öğrencilere sontest uygulanmıştır.

Her iki gruba da sontestin verildiği tarihten 15 gün sonra öğrenmedeki kalıcılığı ölçmek üzere aynı test tekrar verilmiştir.

Araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerde; deney grubundaki öğrencilerin çalışmalara daha istekli bir şekilde katıldıkları, yazılımı oldukça çekici buldukları, çalışmalarını genelde kontrol grubundaki öğrencilere kıyasla daha çabuk gerçekleştirdikleri, dolayısıyla daha fazla alıştırma yaptıkları gözlenmiştir.

Verilerin Çözümü

Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest uygulamalarına ilişkin puanlar (Ek 7);(Ek 8) elde edildikten sonra, her iki gruptaki öğrencilerin öntest puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığı “t” testi ile sınıanmış ve bu farklar anlamsız bulunmuştur. Bunu izleyerek grupların kendi öntest ve sontest puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Daha sonra ise deney grubu ile kontrol grubundaki öğrencilerin sontest puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığı sınıanmıştır.

Kalıcılık testi ile ilgili olarak da deney ve kontrol gruplarının kalıcılık

testinden aldıkları puanların (Ek 9) aritmetik ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına bakılmıştır.

Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Verilerin çözümündeki istatistiksel işlemler ve analizler IBM uyumlu PC 486 bilgisayarda SYSTAT 5.0 for WINDOWS programı ile gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak saptanan problemin çözümü için ikinci bölümde açıklanan yöntemle toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Yöntem bölümünde de açıklandığı gibi bu araştırmada grupların denkleştirilmesinde Anadolu Lisesi giriş puanlarının ve hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notlarının kullanılması grupların dil düzeyi açısından denk olmalarını sağlamayı amaçlamıştır.

Ancak, kullanılan istatistiksel tekniğin özelliği gereği öncelikle deney ve kontrol gruplarının öntest puanları karşılaştırılmış ve grupların öntest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Çizelge 5’de deney ve kontrol gruplarının öntest puanlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Çizelge 5’den de anlaşılacağı gibi, deney grubundaki deneklerin öntestten aldıkları puanların aritmetik ortalaması kontrol grubundaki deneklerin öntest puanlarının aritmetik ortalamasından yaklaşık olarak altı puan düşüktür. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla her iki gruptaki deneklerin ortalama puanlarına “t” testi uygulanmış ve $t = 1.688$ değeri bulunmuştur. Bu değer, 18 serbestlik derecesinin 0.05 anlamlılık düzeyindeki 2.10 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç her iki grubun puanlarının aritmetik

deney ve kontrol gruplarının, öğrenimi yapılan dilbilgisi konusu bilgisi ortalamaları arasında farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bir başka deyişle, bakımından giriş düzeyleri aynıdır.

ÇİZELGE 5

DENEY ve KONTROL GRUPLARININ ÖNTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (SD)	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney Grubu	19	26.737	8.096	1.688	18	> 0,05
Kontrol Grubu	19	30.632	6.282			

^tTablo= 2.10

Çizelge 6'da ise deney grubunun öntest ve sontest puanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

ÇİZELGE 6

DENEY GRUBUNUN ÖNTEST VE SONTTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (SD)	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney Grubu Öntest	19	26.737	8.096	7.272	18	< 0,05
Deney Grubu Sontest	19	34.053	5.739			

^tTablo= 2.10

Çizelge 6 incelendiğinde deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalamasında öntest puanlarının aritmetik ortalamasına kıyasla yaklaşık sekiz puanlık bir artış gözükmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığı “t” testi ile sınıanmış ve $t = 7.272$ değeri bulunmuştur. Bulunan değer 18 serbestlik derecesinin 0.05 anlamlılık düzeyindeki 2.10 tablo değerinden oldukça büyüktür. Bu da deney grubunda öntestten sonra gerçekleştirilen öğrenimin öğrencilerin başarısına katkısı olduğunu göstermektedir.

Öntest ve sontest arasında kontrol grubundaki ilerlemeyi de görebilmek amacıyla kontrol grubunun öntest ve sontest puanları da incelenmiştir.

Çizelge 7’de de kontrol grubunun öntest ve sontest puanlarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

ÇİZELGE 7
KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST VE SONTTEST
PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (SD)	Anlamlılık Düzeyi (P)
Kontrol Grubu Öntest	19	30.632	6.282			
				5.532	18	< 0,05
Kontrol Grubu Sontest	19	36.263	3.739			

^tTablo= 2.10

Çizelge 7 incelendiğinde, kontrol grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması ile sontest puanlarının aritmetik ortalamaları arasında yaklaşık altı puanlık bir artış olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak

amacıyla t testi uygulanmış ve $t= 5.532$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 18 serbestlik derecesinin 0.05 anlamlılık düzeyindeki 2.10 değerinden yüksektir. Başka bir deyişle kontrol grubundaki deneklerde de öntest ile sontest arasındaki öğrenme başarıyı olumlu yönde etkilemiştir.

Çizelge 6 ve 7'nin gösterdiği bulgular deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalamasının, öntest puanlarının aritmetik ortalamasından sekiz puan daha fazla; kontrol grubunun sontest puanlarının ise, öntest puanlarından altı puan daha fazla olduğunu göstermektedir. Buna göre deney grubundaki öğrencilerin erişiminde daha yüksek bir sıçrama görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu, Öztürel'in(1987) ortaokul üçüncü sınıf öğrencileriyle bilgisayarla yapılan öğretimin matematik erişimine katkısını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasıyla koşutluk göstermektedir, ancak, deney ve kontrol gruplarının puanları arasındaki bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını görmek için grupların sontest puanlarının karşılaştırılması gereklidir. Bu amaçla, Çizelge 8'de deney ve kontrol gruplarının sontest puanlarına ilişkin bulgular verilmiştir.

ÇİZELGE 8

DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SONTEST PUANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (SD)	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney Grubu	19	34.053	5.739	1.272	18	> 0,05
Kontrol Grubu	19	36.263	3.739			

^tTablo= 2.10

Çizelge 8’den de anlaşıldığı gibi dilbilgisi konusunu geleneksel yöntemle öğrenen kontrol grubundaki öğrencilerle, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi ile öğrenen deney grubundaki öğrencilerin sınıftan elde ettikleri puanlar arasında kontrol grubu lehine yaklaşık iki puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığı t testi ile sınıftan ve $t = 1.272$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 18 serbestlik derecesinin 0.05 anlamlılık düzeyindeki 2.10 değerinden küçüktür.

Bu sonuç araştırmanın birinci alt problemini de cevaplar niteliktedir. Bu sonuca göre yabancı dil dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemiyle, geleneksel öğrenim yönteminin etkililik dereceleri arasında öğrenci başarısı açısından anlamlı bir fark yoktur. Başka bir deyişle geleneksel öğrenim gören kontrol grubundaki denekler ile bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi gören deney grubundaki deneklerin başarılarındaki artış benzer orandadır.

Bu aşamada araştırmanın birinci denencesi olan yabancı dil öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin, geleneksel öğrenim yönteminden daha etkili olduğu tezi doğrulanmamıştır.

Araştırmanın ikinci alt probleminde ise bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen yabancı dil dilbilgisi öğretimiyle, geleneksel öğretim yöntemi arasında öğrenmenin kalıcılığı yönünden anlamlı bir fark var mıdır soruna yanıt aranmıştır. Bu amaçla deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testinden aldıkları puanların (Ek 9) aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark “t” testi ile sınıftanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testinden aldıkları puanlarla ilgili bulgular Çizelge 9’da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 9

DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
KALICILIK TESTİNDEN ALDIKLARI
PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{x})	Standart Sapma (SS)	t Değeri	Serbestlik Derecesi (SD)	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney Grubu	19	36.474	4.389	0.895	18	> 0,05
Kontrol Grubu	19	34.789	5.968			

^tTablo= 2.10

Çizelge 9 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının kalıcılık testi puanlarının aritmetik ortalamaları arasında deney grubu lehine yaklaşık iki puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığı “ t” testi ile sınanmış ve $t = 0.895$ değeri bulunmuştur. Bu değer 18 serbestlik derecesinin 0.05 anlamlılık düzeyindeki 2.10 değerinden oldukça küçüktür. Bu da farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle kontrol grubunda uygulanan geleneksel öğrenme ile deney grubunda uygulanmış olan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi arasında kalıcılığı artırma yönünde bir farklılık olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuç da araştırmanın ikinci denencesi olan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin, geleneksel öğrenim yönteminden daha kalıcı olduğu görüşünü doğrulamamaktadır.

Yabancı dilde önceden öğrenimi yapılmış olan dilbilgisi konularının pekiştirme çalışmalarında bilgisayar destekli yabancı dil öğrenim yöntemi ile geleneksel öğrenimin öğrenci başarısı üzerindeki etkililiğini inceleyen bu araştırmadan elde edilen bulgular Kleinmann (1985)’in anadili İngilizce olmayan

üniversite birinci sınıf öğrencileriyle okuma becerisini sınyarak gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarıyla tutarlı görünmektedir. Gerek deney grubunda, gerekse kontrol grubunda önteste kıyasla hem sontestte, hem de kalıcılık testinde puanlarda artış gözlenmiş ancak deney ve kontrol grupları arasında önemli bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği bir başka çalışma ise Rosenbaum'un Almanca öğrenen öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmadır (1969). Sözkonusu çalışmada bilgisayar laboratuvarında çalışan öğrencilerin, okuma-yazma becerisinde dil laboratuvarında çalışan öğrencilerden daha yüksek puanlar aldığı, ancak dinleme-anlama becerisinde her iki grubun puanlarının da benzer olduğu ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Özet

Bu araştırma yabancı dilde dilbilgisi öğreniminde önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi yapısının pekiştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi ile geleneksel öğrenim yöntemi karşılaştırıldığında öğrencinin dilbilgisi başarısı yönünden hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bu iki yöntemin etkililiği edilgen çatı dilbilgisi yapısının öğrenilmesindeki başarı ve öğrenilen yapının kalıcılığı yönlerinden sınanmıştır.

Araştırmanın sayıltıları; bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminin öğrenmede etkililiği arttıran ve giderek yaygınlaşmakta olan bir yöntem olduğuna, araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayar kullanabilme düzeylerinin aynı olduğuna, uygulamada kullanılan yazılımın eğitim ve öğretim kalitesinin araştırmanın amacına uygun olduğuna, uzman kanılarının geçerli olduğuna ve araştırmaya katılan öğretmenin öğretilen konunun çerçevesine uyduğuna dayandırılmıştır. Araştırmanın denenceleri ise, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin geleneksel öğrenim yönteminden daha etkili ve kalıcı olacağı şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın bulguları, süre, içerik, incelenen dilbilgisi yapısı, kullanılan bilgisayar yazılımı ve denek sayısı bakımından belirli sınırlılıklara bağlı bulunmaktadır.

Bu araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu model uygulanmış ve araştırma deneysel olarak alanda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ait olduğu evren Türkiye’de yabancı dille eğitim yapan özel liselerin ortaokul birinci sınıfları, örneklemi ise Eskişehir Özel ağdaş Lisesi ortaokul birinci sınıf öğrencileridir. Araştırma 1993-1994 öğretim yılının ikinci döneminde gerçekleştirilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının oluşturulmasında yansızlık kuralı benimsenerek kura çekme yoluna gidilmiş ve çekilen kura sonucunda 6/A sınıfı kontrol, 6/B sınıfı da deney grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamı dışında kalan 6/C sınıfı öğrencileriyle de ölçme aracının güvenirlik işlemleri ve bilgisayar yazılımının deney öncesi uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada bir bağımsız değişkenin (bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi) etkililiği saptanmak istendiğinden, deney ve kontrol grupları diğer değişkenler yönünden denkleştirilmeye çalışılmıştır. Denkleştirmede deneklerin Anadolu Lisesi giriş puanları, hazırlık sınıfı İngilizce ders geçme notları, cinsiyetleri ve doğum tarihleri ölçüt alınmıştır. Bu ölçütlere göre 21’er kişilik her iki sınıftan 19’ar öğrenci denkleştirilmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gereken verileri toplamak amacıyla çeşitli bilgisayar yazılımları incelenmiş ve uzmanların görüş birliği doğrultusunda Amerikan Dil Akademisi’nin Grammar Mastery II adlı yazılımı araştırma için uygun bulunmuştur. Uygulanan yöntemlerin etkililiğinin sınanması amacıyla ise öntest, sontest ve kalıcılık testi olarak kullanılmak üzere edilgen çatı konusunda hazırlanmış 40 çoktan seçmeli sorudan oluşan bir ölçme aracı geliştirilmiştir.

Uygulamaya geçilmeden önce ölçme aracı kontrol ve deney gruplarına öntest olarak verilmiştir. Öntestin verilmesinden sonra edilgen çatı dilbilgisi

yapısının deney grubunda bilgisayarla, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemle pekiştirme çalışmalarına başlanmıştır. Bu uygulamaya iki hafta süreyle devam edilmiştir. İkinci haftanın sonunda gruplara sontest uygulanmıştır. Sontestin uygulanmasından onbeş gün sonra da gruplara kalıcılık testi uygulanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarına ilişkin öntest, sontest ve kalıcılık testi puanları elde edildikten sonra, verilerin çözümlenmesi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde “t” testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi olarak 0.05 alınmıştır.

Araştırmada elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır:

1. Yabancı dilde önceden öğrenimi yapılmış dilbilgisi konularının pekiştirme çalışmalarında, deney grubunda uygulanan bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi ile kontrol grubunda uygulanan geleneksel öğrenim yöntemi arasında öğrencinin başarısını etkileme yönünde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

2. Yabancı dilde önceden öğrenimi yapılmış olan dilbilgisi konularının pekiştirme çalışmalarında bilgisayar destekli yabancı dil öğrenim yöntemi ile geleneksel öğrenim yöntemi arasında kalıcılık açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yargı

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında, yabancı dilde önceden öğrenimi yapılmış olan dilbilgisi konularının pekiştirme çalışmalarında bilgisayar destekli yabancı dil öğrenim yönteminin, geleneksel öğrenimle aynı düzeyde etkililiği olduğu yargısına varılmıştır.

Öneriler

Gerçekleştirilen bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu öneriler getirilmiştir:

1. Dilbilgisi öğreniminde pekiştirme çalışmaları bilgisayar aracılığıyla yapılarak;

a. Öğretmenlerin ek çalışmalarla harcayacakları emek ve zamandan tasarruf edilebilir.

b. Öğrencilerin istedikleri zaman, kendi hızlarına göre çalışabilmelerine olanak sağlanabilir. Böylece öğrenmede “bireysel ayrılıklar ilkesi”de gözönüne alınmış olur.

c. Sınıftaki öğrencilerin başarı durumları izlenerek, takviye gerektiren öğrencilerin bilgisayarla çalışmaları sağlanabilir.

2. Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminin öğrenci başarısı bakımından etkililiğini sınamaya yönelik aşağıdaki konuların ele alındığı başka deneysel araştırmaların yapılmasında yarar vardır:

a. Yabancı dilde sözcük dağarcığının geliştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin geleneksel öğrenim yöntemine göre etkililiği nedir?

b. Yabancı dilde okuma-anlama becerisinin geliştirilmesinde bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yönteminin geleneksel öğrenim yöntemine göre etkililiği nedir?

K A Y N A K Ç A

- AHMAD, Khurshid, Greville Corbett, Margaret Rogers ve Roland Sussex. **Computers, Language Learning and Language Teaching.** Great Britain: Cambridge University Press, 1991.
- ALKAN, Cevat. **Eğitim Teknolojisi : Kavram, Kapsam, Süreç, Ortam, İlgören, Uygulama,** Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1984.
- BAŞKAN Özcan. "Dil Kullanımında Verimlilik Açısından Tikel Sözlükçe," **Türk Dili.** Sayı: 379-380, 1983, ss.136-145.
- BAYRAKTAR, Emel. "Bilgisayar Destekli Matematik Eğitimi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1988.
- BÜKER Seçil, "Yüksekokullarda Yabancı Dil Eğitimi Üzerine" **İzlem,** Sayı :2, 1979, ss.74-77.
- CASTLE, Sharon D. "Using Computers in Classrooms", **Learning to Teach.** Ed: Richard I. Arends, New York: Random House Inc, 1988, ss. 520-526.
- CHANG, Kuan Yi Rose ve WM.Flint Smith. "Cooperative Learning and Call/IVD in Beginning Spanish: An Experiment", **The Modern Language Journal.,** Cilt:75, Sayı:2, 1991, ss, 205-211.
- CHAPELLE, Carol ve John Jamieson. "Computer Assisted Language Learning as a Predictor of Success in Acquiring English as a Second Language", **TESOL QUARTERLY.** 20, 1: 27-43, Mart 1986.
- ."Research Trends in Computer Assisted Language Learning," **Teaching Languages With Computers.** Ed: Martha C. Pennington. Athelstan, 989, ss. 47-59.
- CHASTAIN, Kenneth. **Developing Second Language Skills: Theory and Practice.** Boston: Houghton Mifflin Company.1976.
- Cumhuriyet Bilim-Teknik** (12 Mart,1994), ss.12.

Cumhuriyet Dergi (9 Kasım, 1992), s.7.

DEMİRCAN, Ömer. **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: Can Ofset,

DEMİREL, Özcan. **Yabancı Dil öğretimi, İlkeler-Yöntemler Teknikler**. İkinci baskı, Ankara : USEM Yayınları, No: 6, 1990.1990.

-----."Yabancı Dil Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme," **Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları** Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1983, ss. 159-190.

DHAİF, Husain. A."Can Computers Teach Languages?". **English Teaching Forum**. Cilt: 27, Sayı:3., 1989, ss.17-20.

DOĞAN,Hıfzı."Program Geliştirmede Sistem Yaklaşımı,"**Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 7, 14, 1974.

D.P.T. (T.C.Devlet Planlama Teşkilâtı) **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı** (1979-1983), Ankara, 1979.

-----.**Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı** (1985-1989). Ankara, 1985.

ERTÜRK, Selahattin **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Ltd.Şirketi, 1979.

FİDAN, Nurettin. **Öğrenme ve Öğretme** .Ankara: Tekişik Matbaası, 1986.

GARRET, Nina."A Psycholinguistic perspective on grammar and CALL", **Modern Media in Foreign Language Education: Theory and Implementation**. Ed: W.F.Smith, Illinois: National Textbook Company, 1987.

GENTRY, Cass G. "Educational Technology: A Question of Meaning." **Instructional Technology**. Ed: Gary J. Anglin, Englewood: Libraries Unlimited, Inc., 1991.

HARDISTY, David ve Scott Windeatt. **CALL**. Oxford University Press, 1989.

- HARGREAVES, Peter. "DES, IMPL, EVALU, IGN: an evaluator's checklist," **The Second Language Curriculum**. Ed: Robert Keith Johnson, CUP, 1989 ss.35-48.
- HARMER, Jeremy. **The Practice of English Language Teaching**. Longman Inc., New York 1983.
- HEINICH, Robert, Michael Molenda ve James D. Russel. **Instructional Media**. New York: Macmillan Publishing Company, 1986.
- HIGGINS, John. "The Computer and Grammar Teaching". **Computers in English Language Teaching and Research**. Ed: Geoffrey Leech ve Christopher N. Candlin, Longman, 1986, ss.31-47.
- HIZAL, Afişan. **Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 1989.
- HOLMES, Glyn ve Marily.E. Kidd "Second Language Learning and Computers," **Canadian Modern Language Review**, Cilt:38, Sayı:3, 1982, ss.503 -516.
- HOPE, Geoffrey R., Heimy F, Taylor ve James P.Pusack. **Using Computers in Foreign Language Teaching**. New Jersey: Prentice Hall Inc., 1984.
- JONES, Christopher ve Sue Fortescue. **Using Computers in the Language Classroom**. London: Longman, 1987.
- KARASAR, Niyazi. **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Beşinci Basım. Ankara: Bahçelievler P.K.33, 1991.
- KEITH, George R. ve Malcolm Glover. **Primary Language Learning With Microcomputers**. USA: Croom Helm, 1987.
- KEMP, Jerold E. ve Deane K. Dayton. **Planning and Producing Instructional Media**. New York: Harper and Row, Publishers, 1985.
- KENNING, M.J ve M-M Kenning. **An Introduction to Computer Assisted Language Teaching**. Oxford University Press, 1983.

- KESER, Hafize. "Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1988.
- KLEINMANN, Howard H. "The Effect of Computer-Assisted Instruction on ESL Reading Achievement", **The Modern Language Journal**, Sayı:71, 1987. ss.267-276.
- KÜLAHÇI, Şadiye ve Mehmet Gürol. "Eğitim Aracı Olarak Bilgisayar" **Eğitim ve Bilim**. 15:80, 1991, ss.28-35.
- MC.CREESH, Bernadine "The Classroom Teacher Versus the Computer Lab", **CALL: Papers and Reports**. Ed: Mary-Louise Craven, Roberta Sinyor ve Dana Paramskas, U.S.A.: Athelstan Publications, 1990, ss.81-85.
- MC. GREAL, Rory. Computer Assisted Instruction: Non, Human but Not Inhuman", **FORUM**-July 1988, ss. 15-17.
- MEB. Anadolu Liseleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Kılavuzu. 1993.
- Dünden Bugüne Özel Öğretim Kurumları I, Özel Okullar, Ankara: 1991.
- XII.Milli Eğitim Şurâsı, 1989.
- MEGSB-METARGEM. Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim Konferansı. İstanbul: Ekim 1987.
- M.E.T.K.(Milli Eğitim Temel Kanunu). 24 Haziran 1973 tarih ve 14575 Sayılı Resmi Gazete.
- NEU, Joyce ve Robin Scarcella. "Word Processing in the ESL Writing Classroom", **Computer-Assisted Language Learning and Testing**. Ed: Patricia Dunkel, USA: Newbury House, 1991, ss.169-187.
- NUNAN, David. **The Learner-Centered Curriculum**. Cambridge : CUP, 1988.

- O'SHEA, Tim ve John Self. **Learning and Teaching With Computers** .Great Britain: The Harvester Press, 1983.
- ÖZ, Hüseyin. "A Model Approach to Developing CAI Courseware for Teaching Reading in English on Macintosh." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
- ÖZER, Bekir. "Türk Üniversiteleri İçin Yabancı Dil Eğitimi Program Modeli".Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984.
- ÖZTÜREL, Lale. "Bilgisayarla Yapılan Öğretimin Matematik Erişisine Etkisi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1987.
- PEDERSON, K.M "Research on CALL", **Modern Media in Foreign Language Education : Theory and Implementation**. Ed: William F. Smith. Illinois: National Texbook Company, 1987.
- PHILLIPS, Martin. "CALL in its educational context",**Computers in English Language Teaching and Research**. Ed: Geoffrey Leech ve Christopher N. Candlin, Longman, 1986 ,ss.2-12.
- Resmi Gazete "**Hükümet Programı**", 31 Aralık 1987.
- ROSENBAUM, PS. "The Computer as a Learning Environment for Foreign Language Instruction", **Foreign Language Annals**, Cilt:2, Sayı :4 ,1969 ss.457-465.
- RUSHBY, N.J."Computer-assisted Learning." **The International Encyclopedia of Educational Technology**. Ed: Michael Eraut, Pergamon Press, Oxford, 1989, ss.149-158.
- SANAOUI Razika ve Sharon Lapkin "A Case Study of an FSL Senior Secondary Course Integrating Computer Networking".**The Canadian Modern Language Review**. Cilt:48, Sayı: 3, 1992, ss . 525-547.
- SAYIN, Şara."Çağdaş Eğitimde Tek Bir Yabancı Dil Yeterli Olabilir mi?" **Dil Dergisi**. Sayı: 13 Eylül-Ekim 1993.

- SCHAEFFER, Reiner H. "Meaningful Practice on the Computer: Is it possible?" **Foreign Language Annals**, Cilt: 14, Sayı: 2, 1981, ss.133-137.
- SCHWARTZ, Eileen ve Edward Vockell, **The Computer in the English Curriculum**. U.S.A.: Mitchell Publishing, Inc. 1988.
- SMITH, William Flint. **Modern Media In Foreign Language Education: Theory and Implementation**. Illinois: National Textbook Company, 1987.
- SOYTEKİN, Baydar. "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi", **İzlem**. Sayı: 2, 1979, ss.1-5.
- SÖZER, Ersan. "Türkiye'deki Üniversitelerde Bilim Meslek Alanlarına Yönelik Yabancı Dil Eğitimi".Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984.
- STERN, H.H."Seeing the wood AND the trees: some thoughts on Language teaching analysis," **The Second Language Curriculum**. Ed: Robert Keith Johnson, CUP, 1989, ss. 207-222.
- STURTRIDGE, Gill. "Individualized Learning: what are the options for the classroom teacher?." Bulunduğu Eser: Geddes, Marion ve Gill Sturtridge (Editörler).**Individualization**. HongKong: Modern English Publications Ltd, 1989, ss.9-14.
- SUNEL, Hamit. "Eğitim Sistemimizde Yabancı Dil" Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 6. 1991,
- ŞENİŞ, Fethi. **Açıköğretimde Eğitsel İletişim Ortamı Olarak Bilgisayar**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 684, 1993.
- TAŞÇI, Deniz, "Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitimin Yönetimi ve Bir Model Önerisi" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- TEKİN, Halil. **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara: Mars Matbaası, 1977.

- The British Council. **Communicative Language Learning and the Microcomputer**. Great Britain, 1987.
- TÜRKER, Faruk. "A Suggested Approach To Computer Assisted English Language Teaching At Elementary Level." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.
- ."Dilbilimin Çalışma Alanlarında Bilgisayar Kullanımı", **Dilbilim Araştırmaları**. Ankara: Hitit Yayınevi, 1991.
- ."Computer Applications to Language", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 4, 1989.
- WHITE, Charles S.ve Guy Hubbard. **Computers and Education**. New York: Macmillan Publishing Company, 1988.
- WYATT, David H. **Computers and ESL** Prentice Hall, 1984.
- YALÇINKAYA, Lütfi. "Yabancı Dil Öğretimini Geliştirme Merkezi," **İzlem**, Sayı: 2 ,1979, ss. 71-74.
- YAŞAR, Şefik. **Yabancı Dil Eğitiminde Programlı Öğretim Uygulaması**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:14, 1990.
- .**Öğrencilerin Bilgisayara İlişkin Genel Tutumları**. Eskişehir: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1989.

E K L E R

EK	Sayfa
1- T.C.ESKİŞEHİR İLİ ÖZEL ÇAĞDAŞ LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN İZİN YAZISI.....	66
2- DENEY VE KONTROL GRUPLARININ ANADOLU LİSESİNE GİRİŞ PUANLARI.....	67
3- DENEY VE KONTROL GRUPLARININ HAZIRLIK SINIFI İNGİLİZCE DERS GEÇME NOTLARI.....	68
4- KONU DAVRANIŞ ANALİZİ.....	69
5- KONU BAŞARI TESTİ (ÖLÇME ARACI).....	74
6- BİLGİSAYAR YAZILIMINDAN ÖRNEK EKРАНLAR.....	85
7- DENEY VE KONTROL GRUPLARININ ÖNTEST PUANLARI.....	108
8- DENEY VE KONTROL GRUPLARININ SONTEST PUANLARI.....	109
9- DENEY VE KONTROL GRUPLARININ KALICILIK TESTİ PUANLARI.....	110

EK 1

T.C.
ESKİŞEHİR İLİ
ÖZEL ÇAĞDAŞ LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 121.1/19

02.02.1994

Konu : Görevlendirme

İNGİLİZCE BÖLÜM BAŐKANLIĐI'NA

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim görevlilerinden ve okulumuz öğretmenlerinden Öğr.Gör.Ferhan ODABAŞI İngilizce öğretiminde "Bilgisayar Destekli Dil Öğretimi Yöntemi"nin etkinliğini sınyayan deneysel bir araştırma planlamış olup,araştırmaya ilişkin uygulamayı okulumuz orta 1.sınıflarında 08.02.1994 ile 08.03.1994 tarihleri arasında gerçekleőtirmek istemektedir. Söz konusu uygulamanın yapılması idaremizce uygun görülmüştür.

Uygulamanın başarıyla yürütülmesi için orta 1.sınıf İngilizce öğretmeni Güliz ÜNSAL'ın araştırmacıyla yakın işbirliğinde bulunması gerekmektedir.

Uygulama için gerekli hazırlıkların yapılmasında ilgiliye gerekli yardımın yapılmasını ve gereğini rica ederim.

(imza)

Behzat ERÇOBAN

Özel Çağdaş Lisesi Müdürü

EK 2

**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
ANADOLU LİSESİ'NE GİRİŞ PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
<u>Denek Sıra No</u>	<u>Puanı</u>	<u>Denek Sıra No</u>	<u>Puanı</u>
1	294.094	1	294.121
2	294.014	2	289.068
3	278.835	3	281.449
4	271.402	4	274.916
5	268.811	5	266.984
6	265.243	6	265.764
7	258.971	7	258.071
8	257.731	8	257.225
9	255.504	9	255.191
10	249.634	10	253.419
11	246.198	11	251.183
12	245.193	12	249.873
13	240.354	13	239.498
14	238.852	14	236.996
15	233.447	15	229.301
16	228.614	16	227.523
17	218.271	17	219.859
18	206.158	18	204.094
19	185.901	19	196.692

EK 3

**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
HAZIRLIK SINIFI İNGİLİZCE
DERS GEÇME NOTLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
<u>Denek Sıra No</u>	<u>Puanı</u>	<u>Denek Sıra No</u>	<u>Puanı</u>
1	8	1	10
2	7	2	8
3	9	3	8
4	8	4	8
5	5	5	6
6	8	6	8
7	7	7	7
8	8	8	8
9	7	9	8
10	8	10	7
11	7	11	6
12	10	12	7
13	8	13	9
14	8	14	6
15	6	15	5
16	8	16	6
17	6	17	9
18	5	18	7
19	5	19	7

EK 4

KONU DAVRANIŞ ANALİZİ

EDİLGEN ÇATI (THE PASSIVE VOICE)

KONUSU DAVRANIŞ ANALİZİ

**HEDEF I : SIMPLE PRESENT TENSE'DEKİ EDİLGEN ÇATIYI
KAVRAYABİLME****Hedef Davranışlar**

1. Verilen yardımcı fiiler arasında özneye dönüştürülmüş nesneye ve "Simple Present Tense"de uygun yardımcı fiili seçip işaretleme.
2. Simple Present Tense'de verilen olumlu bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.
3. Simple Present Tense'de verilen olumsuz bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.
4. Simple Present Tense'de verilen olumlu bir soru cümlesinin edilgen biçimini seçip işaretleme.

EK 4- devam

**HEDEF II : PRESENT CONTINUOUS TENSE'DEKİ EDİLGEN ÇATIYI
KAVRAYABİLME****Hedef Davranışlar**

1. Verilen yardımcı fiiler arasından edilgen çatının öznesine ve "Present Continuous Tense'e uygun yardımcı fiili seçip işaretleme.

2. Present Continuous Tense'de verilen olumlu bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.

3. Present Continuous Tense'de verilen olumsuz bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.

4. Present Continuous Tense'de verilen olumlu bir soru cümlesinin edilgen biçimini seçip işaretleme.

EK 4 - devam

**HEDEF III : SIMPLE PAST TENSE'DEKİ EDİLGEN ÇATIYI
KAVRAYABİLME****Hedef Davranışlar**

1. Verilen yardımcı fiiler arasından edilgen çatının öznesine ve “Simple Past Tense”e uygun yardımcı fiili seçip işaretleme.

2. Simple Past Tense’de verilen olumlu bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme

3. Simple Past Tense’de verilen olumsuz bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme..

4. Simple Past Tense’de verilen olumlu bir soru cümlesinin edilgen biçimini seçip işaretleme.

EK 4- devam**HEDEF IV: PRESENT PERFECT TENSE'DEKİ EDİLGEN ÇATIYI
KAVRAYABİLME****Hedef Davranışlar**

1. Verilen yardımcı fiiler arasından edilgen çatının öznesine ve “Present Perfect Tense”e uygun yardımcı fiili seçip işaretleme.
2. Present Perfect tense’de verilen olumlu bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.
3. Present Perfect Tense’de verilen olumsuz bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.
4. Present Perfect Tense’de verilen olumlu bir soru cümlesinin edilgen biçimini seçip işaretleme.

EK 4 - devam**HEDEF V: SIMPLE FUTURE TENSE'DEKİ EDİLGEN ÇATIYI
KAVRAYABİLME****Hedef Davranışlar**

1 .Verilen yardımcı fiiler arasından edilgen çatının öznesine ve “Simple Future tense”e uygun yardımcı fiili seçip işaretleme.

2. Simple Future Tense”de verilen olumlu bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.

3. Simple Future Tense”de verilen olumsuz bir düz cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.

4. Simple Future Tense’de verilen olumlu bir soru cümlenin edilgen biçimini seçip işaretleme.

EK 5**ÖLÇME ARACI****SEVGİLİ ÖĞRENCİLER**

Sizlere uygulanan bu İngilizce testi 40 çoktan seçmeli test maddesinde oluşmuştur. Testin cevaplandırılması için sizlere verilen süre 35 dakikadır.

-Her soruyu dikkatlice okuyup cevaplayınız.

-Cevaplarınızı cevap kağıdındaki ilgili soru numarasının yanındaki kutuyu karalayarak işaretleyiniz.

-Lütfen test kitapçığına herhangi bir işaret koymayınız ve sınav sürenizin bitiminde cevap kâğıdınız ile birlikte teslim ediniz.

Başarılar dilerim.

Öğr.Gör.Ferhan ODABAŞI

EK 5 - devam

A. Find the best choice**1. Our classroom.....cleaned every day.**

- a) are
- b) is
- c) are being
- d) is being

2. Traffic.....always directed by policemen

- a) am
- b) is
- c) are
- d) be

3. My car.....repaired by a mechanic at the moment

- a) was
- b) has been
- c) is being
- d) to be

4. Don't disturb us wetaught English right now.

- a) are being
- b) have been
- c) were
- d) are

EK 5 - devam

5. Ayla.....to hospital yesterday.

- a) was taken
- b) took
- c) is taken
- d) can take

6. Years ago all the pencils.....made in Germany.

- a) were
- b) was
- c) are
- d) have been

7. His novels..... translated into eight languages since 1990.

- a) to be
- b) was
- c) has been
- d) have been

8. English..... spoken all over the world since 1920.

- a) has been
- b) were
- c) had been
- d) was

EK 5 - devam

9. The computers sent tomorrow.

- a) are
- b) was
- c) is
- d) will be

10. This filmseen by everybody tomorrow

- a) will be
- b) is being
- c) was
- d) were

B. Find the passive form of the sentence.

11. He cleans the rooms everyday.

- a) He is cleaning the rooms everyday.
- b) The rooms are cleaned everyday
- c) Everyday the rooms were cleaned.
- d) The rooms is cleaned everyday.

12. They often paint their house.

- a) Their house is often painted.
- b) Paint is often their house.
- c) Often their house is paint.
- d) Their house is often paint.

EK 5 - devam

13. They don't give homework in this school.

- a) Homework is given in this school.
- b) Homework isn't given in this school
- c) Homework gives in this school.
- d) Homework in this school is given

14. We don't teach French here.

- a) French is taught here
- b) French hasn't been taught here.
- c) French isn't taught here.
- d) French doesn't teach here.

15. Do they park cars here?

- a) Are cars parked here?
- b) Do cars park here?
- c) Are cars being parked here?
- d) Are they parking cars here?

16. Where do you wash your plates?

- a) Where were the plates washed?
- b) Where was the plates washed?
- c) Where plates do you wash?
- d) Whereare your plates washed?

EK 5 - devam

17.They are building a new hotel in Eskişehir.

- a) A new hotel is being built in Eskişehir.
- b) A new hotel has being built in Eskişehir.
- c) A new hotel is been building in Eskişehir
- d) A new hotel is built in Eskişehir.

18. They are checking our passports.

- a) Our passports are checked.
- b) Our passports have being checked.
- c) Our passports are being checked.
- d) Our passports are being checking.

19.The teacher isn't marking our papers.

- a) Our papers not being marked.
- b) Our papers are being marked.
- c) Our papers not being marked
- d) Our papers have not being marked

20.They aren't cutting down the trees in the garden.

- a) The trees in the garden are being not cut down.
- b) The trees in the garden aren't being cut down.
- c) The trees in the garden isn't being cut down.
- d) The trees in the garden not being cut down.

EK 5 - devam

21. Are they selling the old house?

- a) Is the old house being sold?
- b) Are the old house being sold?
- c) Has the old house being sold?
- d) Is the old house sold?

22. What are they reading at the moment.

- a) What is being reading at the moment
- b) What has been read at the moment?
- c) What is being read at the moment?
- d) What is read at the moment?

23. They did all the work.

- a) All the work was done.
- b) All the work is done.
- c) All the work has been done.
- d) They have done all the work.

24. They chose the president at last.

- a) The president is chosen at last.
- b) The president choose at last.
- c) The president was chosen at last.
- d) The president has been chosen at last.

EK 5 - devam

25.They didn't sign the letters.

- a) The letters weren't signed.
- b) The letters were signed.
- c) The letters won't be signed.
- d) The letters aren't signed.

26.They didn't wake up Mary.

- a) Mary wasn't woken up.
- b) Mary didn't wake up.
- c) Mary wasn't to wake up.
- d) Mary was woken up.

27.Did you eat all the cake?

- a) Was all the cake ate.
- b) Was all the cake eaten?
- c) Wasn't all the cake eaten?
- d) Was all the cake to be eaten?

28.Where did they eat lunch?

- a) Where would lunch eaten?
- b) Where was lunch eaten?
- c) Where was lunch?
- d) Where was the lunch to be eaten?

EK 5 - devam

29. They have used up all the petrol in the tank.

- a) All the petrol in the tank has been used up.
- b) The tank has been used up all the petrol.
- c) The petrol has been used up all in the tank.
- d) In the tank has been used up all the petrol.

We haven't seen the film yet.

- a) The film was not seen.
- b) The film haven't been seen yet.
- c) The film hasn't been seen yet.
- d) The film hasn't seen yet.

31. They haven't signed the letters yet.

- a) The letters haven't been signed yet.
- b) The letters hasn't been signed yet.
- c) The letters weren't signed yet.
- d) The letters haven't signed yet.

32. They haven't bought the carpets.

- a) The carpets weren't bought.
- b) The carpets will have to be bought.
- c) The carpets haven't been bought.
- d) The carpets hasn't been bought.

EK 5 - devam

33. Have they already served the tea?

- a) Have they already been served the tea?
- b) Has the tea already been served?
- c) Will the tea have been already served?
- d) Had the tea been already served?

34. Why have they cleaned the roads?

- a) Why are they cleaning the roads?
- b) Why has the roads been cleaned?
- c) Why have the roads been cleaned?
- d) Why were the roads cleaned?

35. They will remember all of the questions.

- a) All of the questions be remembered.
- b) All of the questions will be remembered.
- c) All of the questions to be remembered.
- d) All of the questions will remember.

36. They will wear suits in the wedding.

- a) Suits will be worn in the wedding.
- b) Suits will worn in the wedding.
- c) Suits will be wear in the wedding.
- d) Suits will have to be worn in the wedding.

EK 5 - devam

37. They won't pay the bill.

- a) The biil won't pay.
- b) The bill won't be paid.
- c) The bill won't have to be paid.
- d) The bill will not pay.

38. They will not use English in their lessons.

- a) English will not be use in their lessons.
- b) English will not use in their lessons.
- c) English will not used in their lessons.
- d) English will not be used in their lessons.

39. Will they sell their house?

- a) Will their house sold?
- b) Will their house be sold?
- c) Will their house sell?
- d) Will they have their house be sold?

40. When will she buy the present?

- a) When will the present bought?
- b) when will the present she buy?
- c) When will the present be bought?
- d) When will the present been bought?

EK 6

BİLGİSAYAR YAZILIMINDAN
ÖRNEK EKРАНLARWelcome to Grammar Mastery II
Series C- Disk 3 (The Passive)

MAIN MENU

√ Identifying the Passive
Forming the Passive
The Passive in Other Tenses
Review

TRY ANOTHER GRAMMAR MASTERY II DISK
STOP FOR TODAY

Use arrow keys to choose an exercise, then press < Enter

Welcome to Grammar Mastery II
Series C- Disk 3 (The Passive)

LESSON

Forming the Passive

Forming the Passive
GO TO THE MAIN MENU

Use arrow keys to choose an exercise, then press <Enter

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Forming the Passive

Passives can be interesting when you know how to form them.

We'll learn more about it in this lesson.

< Press any key to continue

You can press < ESC > anytime to go to the exercise

Grammar Mastery II

Forming the Passive

Please read this paragraph about "cats":

Cats are probably the most popular animals in the world. People, everywhere, like cats. Stories, songs, and poems have been written about them. They are beautiful; they are interesting; they are useful.

They can do many things. For example, farmers like cats because.

cats catch mice

< Press any key to continue >

You can press < ESC > anytime to go to the exercise.

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Forming the Passive

"Cats catch mice" is an active sentence .

Active means "doing" something.

Cats do something to mice.
(Cats CATCH mice).

Cats cats mice.

Mice are caught by cats.

This is a passive sentence.

Mice have something done to them.

< Press any key to continue >

You can press < ESC > anytime to go to the exercise.

Grammar Mastery II

Forming the Passive

Cats catch mice.

CATCH is an action verb.

It is called a transitive verb because somebody or something receives the action.

For example : You catch somebody or something
 Cats catch = > mice.

Now, let's look at some more transitive verbs

< Press any key to continue

You can press < ESC > anytime to go to the exercise

EK 6- devam
Grammar Mastery II

Forming the Passive

Here are some sentences about a holiday:

Grandma is cooking the Turkey.

You are setting the table.

Uncle Bob has fixed the drinks.

Laurie will bring dessert.

Only transitive verbs can be used in making passive sentences.

< Press any key to continue >

You can press < ESC > anytime to go to the exercise.

Grammar Mastery II

Forming the Passive

These verbs are not transitive:

The sun rises..... every morning.

You seem..... sleepy.

They are coming..... at 10 o'clock.

joe stays..... late every day.

Intransitive verbs cannot be used to form passive sentences.

< Pres any key to continue >

You can press < ESC > anytime to go to the exercise.

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Forming the Passive

Here's a hint....

You can use your dictionary to find out if a verb is transitive or intransitive.

The symbol "vt." after a verb stands for "verb transitive".

The symbol "vi." tells you that the verb is intransitive.

Here are some examples:

<u>vt.</u>	<u>vi.</u>
make	be
take	rise
hear	sit
find	come
carry	stay

< Press any key to continue >

You can press < ESC> anytime to go to the exercise.

Grammar Mastery II

Forming the Passive

Now you try some verbs!

I'll show you, some sentences. You must pick out the verb, and then tell me if it is a transitive verb.

There will be 4 sentences for a possibility of 8 points.

< Press any key to start the exercise >

You can press < ESC> anytime to go to the exercise.

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Question # 1

1.out of 0

The meter shows the fare.

Is this verb transitive?

YES

NO

U

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Question # 1

1 out of 0

The meter shows the fare

Right! This verb can be used in a passive sentence

< Press any key to continue :

U

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Here's your score so far:

You got 4 verb (s) correct out of a possible 4.

You identified 4 verb (s) correctly as transitive or intransitive.

Your total score so far is 8 out of 8.

Congratulations! You got a PERFECT score!

< Press any key to continue >

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

In this part of the lesson, we'll practice forming passive sentences.

There are two things you need to do.....

1 st : Change the transitive verb to its passive form.

Example:

are caught

2 nd : Move the object (receiver of action) to the subject position.

Example:

Mice are caught.

There is one more thing you have to think about.....

If the subject is important to the meaning of the sentence, move it
to the end and put "by" before it.

Example:

Mice are caught by cats.

Cats are important to this sentence because the paragraph is about cats.

<Press any key to continue>

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Now I'll give you a chance to give me some passive verbs.
I 'll give you 7 sentences, please type in the passive verb.

< Press any key to start >

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

Grammar Mastery II

Question # 9

0 out of 0

When I travel abroad, I ----- a lot of questions about my country.

The verb is; ask

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Question # 9	0 out of 0
When I travel abroad. I AM ASKED a lot of questions about my country.	
That answer isn't correct.	
The	< Press any key to see the correct answer >

ESC End

Move Cursor

Enter Select

Grammar Mastery II

That's the end of this lesson.		
There were 15 questions total (8 in part one and 7 in part two).		
You answered 11 of them correctly for a final score of 73 %		
You did very well with this exercise!		
< Press any key to return to main menu >		

ESC End

Move Cursor

< Enter Select

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Welcome to Grammar Mastery II
Series C - Disk 3 (The Passive)

LESSON

Forming the Passive

<table border="1"><tr><td>✓ Forming the Passive</td></tr><tr><td>✓ GO TO THE MAIN MENU</td></tr></table>	✓ Forming the Passive	✓ GO TO THE MAIN MENU
✓ Forming the Passive		
✓ GO TO THE MAIN MENU		

Use arrow keys to choose an exercise, then press <Enter

Grammar Mastery II

Welcome to Grammar Mastery II
Series C - Disk 3 (The Passive)

MAIN MENU

<table border="1"><tr><td>✓ Identifying the Passive</td></tr><tr><td>✓ Forming the Passive</td></tr><tr><td>The Passive in Other Tenses</td></tr><tr><td>Review</td></tr><tr><td>TRY ANOTHER GRAMMAR MASTERY II DISK</td></tr><tr><td>STOP FOR TODAY</td></tr></table>	✓ Identifying the Passive	✓ Forming the Passive	The Passive in Other Tenses	Review	TRY ANOTHER GRAMMAR MASTERY II DISK	STOP FOR TODAY
✓ Identifying the Passive						
✓ Forming the Passive						
The Passive in Other Tenses						
Review						
TRY ANOTHER GRAMMAR MASTERY II DISK						
STOP FOR TODAY						

Use arrow keys to choose an exercise, then press < Enter

EK 6- devam

Welcome to Grammar Mastery I
Series C-Disk 3 (The Passive

LESSON

The Passive in Other Tense:

Passive in the Past Tense
Passive in Other Tenses
GO TO THE MAIN MENU

Use arrow keys to choose an exercise, then press < Enter

Grammar Mastery II

Passive in the Past Tense

In this exercise, you will practice forming passive sentences in the past tense.

Just add one these in front of the past participle

was	wasn't	was being	wasn't being
were	weren't	were being	weren't being

Examples:

The building won't be finished until late next year. Work wasn't begun until last week

Our new house still isn't ready. It was being built when we arrived in town.

< Press any key to continue :

You can press < ESC> anytime to go to the exercise

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Passive in the Past Tense

Remember:

The object of an active sentence becomes the subject in the passive

They showed the new house to us.

The new house was shown to us.

Sometimes an indirect object in an active sentence becomes the subject of a passive sentence:

They showed us the new house.

We were shown the new house.

< Press any key to continue >

You can press < ESC> anytime to go to the exercise.

Grammar Mastery II

Passive in the Past Tense

In this exercise, please use the past form of "be" and the past participle of the verb I give you.

- 1) "be" (was, wasn't, were etc.)
- 2) A past participle (gone, seen, etc.)

Example :

I asked when I should arrive at the university. I was told that classes would begin on October 3rd.

< Press any key to start the exercise >

You can press < ESC> anytime to go to the exercise.

EK 6- devam

Passive in the Past Tense

Question # 1

Use: REPAIR

We had to walk all the way up to the sixth floor of the building
because the elevators

Answer :

Type in your answer, then press < Enter >

F1 Help ESC End Move Cursor < Enter Select > Alt-S-Sound OFF

EK 6-devam

Passive in the Past Tense

Question # 2

Score : %

Use : SERVE

I was late for the dinner party.

The food WAS SERVED as I walked in the door.

That's not the correct answer.
Your verb is O.K., but you need to use the
correct form of "be."

< Press any key to try again >

EK 6- devam

Passive in the Past Tense

Question # 10

Score :7 %

Use : LEAVE

Eric : Is this package for us?

Anne : No, it was left here by mistake.

You scored 7 out of 10 questions.

Would you like 6 more questions?

F1 Help

ESC End

Move Cusor

Enter Select

Alt-S - Sound OFF

EK 6- devam

Grammar Mastery II

Passive in the Past Tense

CONGRATULATIONS

You have finished the exercise.

You got 7 out of the 10 possible question correct for an official score of 70 %.

You had trouble with 3 of them. I think you will get them right if you try them again.

Remember, you will have a chance to answer the questions until you get them all correct!

< Press any key to review the questions you missed >

EK 6-devam

Grammar Mastery II

Passive in Other Tenses

In this exercise, you will use the passive in several different tenses. Please add the passive verb phrase in the blank. Read carefully and decide which tense to use.

Use : " the auxiliary" + "be" + "past participle"

Future	:	will be done	won't be done
Present Perfect	:	has been done hasn't been done	have been done haven't been done
Past Perfect	:	had been done	hadn't been done

Example :

Sarah : Is this the end of the story?

Jack : No. It will be continued in the next book in the series.

< Press any key to go start the exercise >

You can press < ESC > anytime to go to the exercise.

EK 6- devam

Passive in Other Tenses

Question # 2

Score : 0 %

Use: READ

Jerry : They're not going to do much advertising for this new book..

Betty : Then it won't be read by many people.

I think you have it !

< Press any key to continue >

F1 Help ESC End Move Cursor < Enter Select Alt-S -Sound OFF

EK 6- devam

Welcome to Grammar Mastery I:
Series C - Disk 3 (The Passive

LESSON

Review

√The Climbing Game

GO TO THE MAIN MENU

Use arrow keys to choose an exercise, then press < Enter

The Passive

In this exercise you will complete some sentences with the correct verbs in the passive form.

You will be using the same kinds of passive verbs that you have practiced in the first three exercises on this diskette

In the examples, the passive verbs are highlighted

Rome wasn't built in a day

All the tickets have been sold

<Press any key to continue:

Ek-6 devam

The Passive

Every passive verb has at least 2 parts

I. The verb "to be"

examples : is, are, is beeing. was, were

II. A past participle

examples: shown, taken, seen gone, had,known,eaten

A Passive verb may also include auxiliary verbs, such as

have

has

can

may

must

should

will

might

On the next page, you will see examples of the most common types passive verbs.

< Press any key to continue

Ek-6 devam**The Passive**

Examples : The mail is delivered once a day
Today's mail was sorted an hour ago
The letters have been put in our boxes
Letters should be addressed properly

Remember !!

This exercise is a game, so have fun! You must climb the ladder to reach the top before I do. To do this, you must type the complete passive
For each correct letter, you get to climb a little higher; and for each mistake, I get to advance. The first one to the top is the winner.

< Press any key to start the game >

EK 7

**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
ÖNTEST PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	26	1	40
2	22	2	29
3	32	3	26
4	35	4	36
5	13	5	26
6	27	6	33
7	30	7	39
8	31	8	37
9	30	9	27
10	24	10	23
11	21	11	22
12	37	12	28
13	37	13	32
14	36	14	18
15	27	15	30
16	35	16	28
17	12	17	38
18	17	18	32
19	16	19	28

EK 8

**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
SONTEST PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	37	1	40
2	33	2	40
3	38	3	34
4	40	4	38
5	26	5	37
6	32	6	37
7	38	7	38
8	39	8	39
9	38	9	35
10	30	10	35
11	33	11	34
12	39	12	30
13	38	13	40
14	40	14	25
15	31	15	37
16	39	16	28
17	31	17	37
18	21	18	39
19	24	19	37

EK 9

**DENEY VE KONTROL GRUPLARININ
KALICILIK TESTİ PUANLARI**

Deney Grubu		Kontrol Grubu	
Denek Sıra No	Puanı	Denek Sıra No	Puanı
1	40	1	40
2	37	2	37
3	37	3	36
4	39	4	39
5	37	5	37
6	39	6	38
7	39	7	39
8	39	8	38
9	39	9	34
10	34	10	33
11	33	11	33
12	40	12	26
13	39	13	39
14	40	14	25
15	36	15	37
16	40	16	17
17	33	17	39
18	24	18	37
19	28	19	37